

POSTANOWIENIE

24 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk (sprawozdawca)

SSN Dariusz Zawistowski

Protokolant Arkadiusz Połaniecki

na posiedzeniu jawnym 24 września 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa M. spółki akcyjnej w W.

przeciwko B. spółce z ograniczoną odpowiedzialności w W.

o zapłatę,

na skutek przedstawienia przez Sąd Apelacyjny w Warszawie

postanowieniem z 3 października 2024 r., VII AGa 387/23,

zagadnienia prawnego:

„Czy zarządca przymusowy przedsiębiorstwa ustanowiony na podstawie art. 292a § 1 k.p.k. dla spółki akcyjnej posiada legitymację formalną w postępowaniu cywilnym z udziałem tej spółki w sprawie dotyczącej majątku wchodzącego w skład przedsiębiorstwa?”

odmawia podjęcia uchwały.

Dariusz Dończyk Grzegorz Misiurek Dariusz Zawistowski

(A.G.)

UZASADNIENIE

Pozwem z 20 października 2021 r. M. S.A. w W. wniósł o zasądzenie od B. sp. z o.o. w W. zapłaty kwoty 5 129 100 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 26 sierpnia 2021 r. do dnia zapłaty.

4 listopada 2021 r. referendarz sądowy w Sądzie Okręgowym w Warszawie wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym. Pozwany wniósł sprzeciw od nakazu zapłaty - zaskarżając go w całości wniósł o oddalenie powództwa.

W odpowiedzi na sprzeciw od nakazu zapłaty powód zmienił powództwo w zakresie żądania zasądzenia odsetek w ten sposób, że wniósł o ich zasądzenie od kwoty wskazanej w pozwie za okres od 24 października 2019 r. do dnia zapłaty.

Wyrokiem z 22 grudnia 2022 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od B. sp. z o.o. w W. na rzecz M. S.A. w W. kwotę 5 129 100 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 26 sierpnia 2021 r. do dnia zapłaty (pkt 1); nakazał pobrać od B. sp. z o.o. w W. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 200 000 zł tytułem brakującej opłaty (pkt 2); zasądził od B. sp. z o.o. w W. na rzecz M. S.A. w W. kwotę 25 017 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt 3).

Apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji wniósł pozwany, zaskarżając go w całości. Rozpoznając apelację Sąd Apelacyjny w Warszawie, postanowieniem z 3 października 2024 r., na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne: „Czy zarządca przymusowy przedsiębiorstwa ustanowiony na podstawie art. 292a § 1 k.p.k. dla spółki akcyjnej posiada legitymację formalną w postępowaniu cywilnym z udziałem tej spółki w sprawie dotyczącej majątku wchodzącego w skład przedsiębiorstwa?

Sąd drugiej instancji wskazał, że dla rozstrzygnięcia postawionego pytania prawnego znaczenie mają następujące fakty.

14 listopada 2018 r. M. S.A. w W. (dalej: M. lub kupujący) oraz B. sp. z o.o. w W. (dalej: B. lub sprzedający) zawarli przedwstępną umowę sprzedaży nieruchomości, objętą aktem notarialnym sporządzonym przez notariusza J.P. (Rep A nr [...]) (dalej: Umowa). Przy zawieraniu Umowy B. było reprezentowane przez M.R. oraz P.P. (członka zarządu spółki). W imieniu M. działał W.S., legitymujący się pełnomocnictwem z 29 maja 2018 r., objętym aktem notarialnym sporządzonym przez notariusza A.Z. (Rep. A [...])¹). Zgodnie z Umową, B. przysługiwało prawo użytkowania wieczystego na nieruchomości gruntowej znajdującej się w W., przy ul.

[...], dla której Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Krzyków we Wrocławiu, IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr [...] (dalej: nieruchomości). Zgodnie z pkt 4.1 Umowy, jej przedmiotem było zobowiązanie M. i B. do zawarcia przyrzeczonej umowy sprzedaży nieruchomości lokalowych wskazanych w pkt 3.3 umowy, które miały w tym celu zostać wybudowane i wyodrębnione z nieruchomości (dalej: Umowa przyrzeczona). Strony ustaliły, że cena sprzedaży wynosić będzie 41 700 000 zł netto (dalej: cena). Przed zawarciem umowy M. wpłacił tytułem depozytu, na rachunek bankowy notariusza sporządzającego Umowę kwotę 1 230 000 zł. Z czynności tej sporządzono protokół w formie aktu notarialnego (Rep. A [...]2). Kwota ta miała zostać przeznaczona na zapłatę zadatku zastrzeżonego w Umowie. W pkt 5.1 Umowy, strony ustaliły następujący sposób zapłaty ceny: (a) M. zobowiązał się zapłacić na rzecz B. tytułem zadatku kwotę (b) 4 170 000 zł powiększoną o należny podatek VAT (dalej: zadatek), w dwóch ratach, w ten sposób, że: (i) w terminie 1 dnia od zawarcia Umowy wpłaci na rachunek bankowy B. - za pośrednictwem depozytu notarialnego kwotę 1 000 000 zł, powiększoną o należny podatek VAT; (ii) w terminie do 19 lutego 2019 r. wpłaci na rachunek bankowy B. pozostałą część zadatku w kwocie 3 170 000 zł, powiększoną o należny podatek VAT; M. zobowiązał się wpłacić na rachunek bankowy B. kolejną część ceny, tj. kwotę 6 255 000 zł, powiększoną o należny podatek VAT, w terminie 14 dni od dostarczenia przez B. zawiadomienia o stanie budowy określonego w pkt 5.1.2 umowy; (c) M. zobowiązał się zapłacić przy zawarciu Umowy przyrzeczonej na rzecz B. pozostałą część ceny, tj. kwotę 31 275 000 zł powiększoną o należny podatek VAT, w ten sposób, że na dzień przed zawarciem umowy przyrzeczonej wpłaci ww. kwotę na rachunek depozytowy notariusza, sporządzającego Umowę przyrzeczoną, który to notariusz po zawarciu umowy przyrzeczonej wpłaci ją na wskazany w umowie przyrzeczonej rachunek bankowy B..

Strony przewidziały odpowiednio w pkt 5.1.1 i 5.1.2 Umowy, że zapłatę kwot wskazanych powyżej uważa się za dokonaną z chwilą uznania rachunku bankowego sprzedającego. W pkt 5.2 Umowy strony postanowiły, że: (a) zadatek podlega przepadkowi w całości na rzecz B. w razie, gdy część ceny (b) nie zostanie zapłacona przez M. zgodnie z postanowieniami pkt 5.1.2 umowy; zadatek i część

ceny podlegają przepadkowi w całości na rzecz B., w razie gdy pozostała część ceny nie zostanie zapłacona przez M. zgodnie z postanowieniami pkt 5.1.3 Umowy. W pkt 14.3 Umowy strony postanowiły, że: (a) B. „ma prawo odstąpić od umowy w terminie do 30 czerwca 2022 r., jeżeli kupujący nie wpłaci zadatku, o którym mowa w punkcie 5.1.1. niniejszej Umowy w terminie tam wskazanym”; (b) B. „ma prawo odstąpić od Umowy w terminie do 30 czerwca 2022 r., jeżeli kupujący nie wpłaci części ceny w terminie, o którym mowa w punkcie 5.1.2 Umowy w terminie tam wskazanym, po uprzednim wezwaniu do zapłaty w terminie nie dłuższym niż dodatkowych 7 (siedmiu) dni od dnia doręczenia wezwania”; (c) „w przypadku odstąpienia przez sprzedającego od Umowy na skutek okoliczności, o których mowa w zdaniu poprzednim, sprzedający zachowuje zadatek”. W pkt 5.2 Umowy strony postanowiły, że: - zadatek podlega przepadkowi w całości na rzecz sprzedającego w razie, gdy część ceny nie zostanie zapłacona przez kupującego na rzecz sprzedającego zgodnie z postanowieniami punktu 5.1.2 Umowy; - zadatek i część ceny podlega przepadkowi w całości na rzecz sprzedającego w razie, gdy pozostała część ceny nie zostanie zapłacona przez kupującego na rzecz sprzedającego zgodnie z postanowieniami punktu 5.1.3 Umowy, jak również, gdy Umowa przyrzeczona z winy kupującego nie zostanie zawarta w terminie do dnia 31.03.2022 r.

W celu zabezpieczenia zwrotu zadatku lub zapłaty sumy dwukrotnego zadatku B. w pkt 6.1 Umowy ustanowił na rzecz M. hipotekę umowną na nieruchomości do kwoty 1 230 000 zł oraz zobowiązał się zwiększyć sumę ww. hipoteki do kwoty 5 129 100 zł, tj. kwoty odpowiadającej kwocie zadatku brutto w terminie 7 dni od zapłaty przez M. części zadatku.

Pierwsza część uzgodnionego zadatku została uznana na rachunku bankowym B. 16 listopada 2018 r. Tego samego dnia B. wystawił M. fakturę na ww. kwotę.

4 grudnia 2018 r. strony zawarły aneks nr 1 do Umowy objęty aktem notarialnym sporządzonym przez notariusza M.F. (Rep. A [...].3; „Aneks nr 1”). Reprezentacja stron przy zawarciu Aneksu nr 1 była tożsama z reprezentacją przy zawarciu Umowy. W aneksie nr 1 strony zmieniły ust. 6.1 i 6.2 Umowy, dotyczące

hipoteki, o której mowa w pkt 11 powyżej. W § 3 ust. 2 Aneksu nr 1 strony postanowiły, że pozostałe postanowienia Umowy pozostają bez zmian.

Druga część uzgodnionego zadatku została uznana na rachunku bankowym B. 20 lutego 2019 r. Tego samego dnia B. wystawił M. fakturę na ww. kwotę. 14 sierpnia 2019 r. strony zawarły aneks nr 2 do Umowy objęty aktem notarialnym sporządzonym przez notariusza A.L. (Rep. A [...]4; „Aneks nr 2”). Reprezentacja stron przy zawarciu Aneksu nr 2 była tożsama z reprezentacją przy zawarciu Umowy i Aneksu nr 1. W Aneksie nr 2 strony zmieniły w szczególności pkt 5.1.2 Umowy. Zgodnie z jego nowym brzmieniem, M. zobowiązał się, że część ceny zostanie zapłacona w dwóch równych transzach, tj.: (a) kwota 3 127 500 zł powiększona o należny podatek VAT, do dnia 30 września 2019 r.; (b) kwota 3 127 500 zł powiększona o należny podatek VAT, do dnia 31 października 2019 r. Strony postanowiły również, że dokonanie zapłaty ww. kwot nastąpi z chwilą uznania rachunku bankowego B..

W związku z tym, że M. nie zapłacił części ceny w przewidzianym terminie, 3 października 2019 r., B. wezwał M. do dokonania zapłaty w terminie 7 dni od doręczenia wezwania. Wezwanie doręczono M. 3 października 2019 r. Mimo wezwania i wyznaczenia dodatkowego terminu, M. nie dokonał zapłaty części ceny. W związku z tym, 11 października 2019 r. B. odstąpił od Umowy, powołując się na podstawę pkt 14.3 Umowy. Oświadczenie o odstąpieniu zostało podpisane przez członków zarządu, którzy reprezentowali B. przy zawarciu Umowy oraz późniejszych aneksów. Oświadczenie o odstąpieniu od umowy zostało doręczone M. 11 października 2019 r.

Postanowieniem z 12 sierpnia 2020 r., sygn. akt RP II Ds. [...] Prokurator Prokuratury Regionalnej w Poznaniu, uwzględniając dane zebrane w sprawie o sygn. RP II Ds. [...] przeciwko Ł.W. i R.J., podejrzanym o przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. i inne, działając na podstawie art. 291 § 1 pkt 3 i 5 k.p.k., art. 292 § 2 k.p.k., art. 292a § 1 k.p.k. i art. 293 § 1 i 2 k.p.k. postanowił: uzupełnić postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym z dnia 21 lipca 2020 r., wydane wobec Ł.W. oraz z dnia 24 lipca 2020 r., wydane wobec R.J., w ten sposób, że zabezpieczyć na mieniu podejrzanych grożące im orzeczenie w przedmiocie zwrotu pokrzywdzonym

korzyści majątkowej, lub przepadku korzyści majątkowej osiągniętej z popełnionego przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 90 pkt 1 i 2 i art. 93 ustawy z dnia 15 stycznia o obligacjach (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 483 ze zm.) w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k., w wysokości co najmniej 257 875 648,00 zł (pkt I); zabezpieczenia dokonać na mieniu w postaci przedsiębiorstwa prowadzonego pod firmą M. S.A. (KRS nr [...]) z siedzibą przy ul. [...], [...] W., które to mienie podejrzani Ł.W. i R.J. objęli we współwładanie i stanowiło korzyść z popełnionego przestępstwa (pkt II); zabezpieczenia wykonania orzeczenia, o którym mowa w pkt I, dokonać poprzez ustanowienie przymusowego zarządu przedsiębiorstwa prowadzonego pod firmą M. S.A z siedzibą przy ul. [...], [...] W., pozostającego we współwładaniu Ł.W. i R.J. (pkt III); ustanowić zarządcę przedsiębiorstwa o którym mowa w pkt III, w osobie doradcy restrukturyzacyjnego J.H., ul. [...], [...] W., posiadającego licencję doradcy restrukturyzacyjnego numer [...], o której mowa w ustawie z dnia 15 czerwca 2007 r. o licencji doradcy restrukturyzacyjnego (tj. Dz.U. z 2020, poz. 242) (pkt IV); zarządcę przedsiębiorstwa zobowiązać do: 1) sporządzenia - niezwłocznie po ustanowieniu zarządu - spisów składników majątku i praw majątkowych przedsiębiorstwa oraz przekazania go prokuratorowi; 2) zapewnienia ciągłości pracy zabezpieczonego przedsiębiorstwa i przekazywania prokuratorowi posiadanych informacji mających znaczenie dla toczącego się postępowania, w szczególności o sposobie i okolicznościach wykorzystania tego przedsiębiorstwa do popełnienia przestępstwa lub ukrycia osiągniętej z niego korzyści oraz o rzeczach i dokumentach mogących stanowić dowód w sprawie; 3) składania sprawozdań z wykonywanych czynności - raz na kwartał oraz po ukończeniu zarządu - które w szczególności winny obejmować informacje o regulowaniu zobowiązań powstałych po dacie wydania niniejszego postanowienia oraz o czynnościach z zakresu prawa pracy i czynnościach przekraczających zakres zwykłego zarządu, jak również do składania udokumentowanych sprawozdań rachunkowych, z których pierwsze winno być przedłożone nie później niż w ciągu 6 tygodni od daty wydania niniejszego postanowienia (pkt V).

Powyższe postanowienie, po jego uzupełnieniu postanowieniem z 15 marca 2021 r., zostało zatwierdzone postanowieniem Sądu Okręgowego w Poznaniu z 10 grudnia 2021 r., sygn. akt XVII Kz 419/21.

4 sierpnia 2021 r. J.H. jako zarządca przymusowy M. S.A. na podstawie postanowienia Prokuratury Regionalnej w Poznaniu z 12 sierpnia 2020 r., RP II Ds. [...] udzielił pełnomocnictwa radcy prawnemu A.B. i adwokatowi B.S. (każdemu z osobna) do reprezentowania M. S.A. w przedmiocie wszelkich roszczeń przysługujących spółce od B. Sp. z o.o. w związku z niezawarciem umowy przyrzeczonej w wykonaniu umowy przedwstępnej z 11 grudnia 2018 r. zawartej przed notariuszem J.P. za Rep. A nr [...], zmienionej aneksem z 14 sierpnia 2019 r. przed notariuszem A.L. za rep. A nr [...]4, wskazując, że pełnomocnictwo upoważnia pełnomocników w szczególności do działania w imieniu M. S.A. w rozmowach ugodowych, postępowaniach pojednawczych, postępowaniach przed sądami I i II instancji oraz postępowaniach egzekucyjnych, a także, że niniejsze pełnomocnictwo zawiera upoważnienie do odbioru należności od P.C. i J.O.. 20 października 2021 r. nadano w urzędzie pocztowym pozew, podpisany przez r. pr. A.B., która załączyła do pozwu powyższe pełnomocnictwo. Nakaz zapłaty z 4 listopada 2021 r. wydany w postępowaniu upominawczym został doręczony r. pr. A.B. 4 stycznia 2021 r. Po wniesieniu sprzeciwu od nakazu zapłaty, 22 kwietnia 2022 r. wpłynęła odpowiedź na sprzeciw, podpisana przez adw. M.B.. Z załączonego pełnomocnictwa wynika, że 13 sierpnia 2020 r. działając w imieniu i na rzecz spółek pod firmą M. S.A. oraz R. Sp. z o.o. Ł.W. jako Prezes Zarządu udzielił pełnomocnictwa adw. M.B., radcy pr. W.S. i radcy pr. A.B. (każdemu z osobna) do reprezentowania spółek we wszelkich postępowaniach z powództwa M. S.A. oraz R. Sp. z o.o. oraz we wszelkich postępowaniach przeciwko spółkom (w tym każdej oddzielnie), w szczególności w postępowaniach przed sądami powszechnymi I i II instancji, postępowaniach egzekucyjnych oraz postępowaniach pojednawczych, w tym na etapie przedsądowym, wskazując, że niniejsze pełnomocnictwo zawiera upoważnienie do udzielania dalszych pełnomocnictw. Na rozprawie 13 września 2022 r. Sąd Okręgowy w Warszawie postanowił zobowiązać pełnomocnika powoda adw. M.B. do uzupełnienia braku formalnego pozwu poprzez podpisanie pozwu przez osobę uprawnioną w terminie 7 dni pod rygorem zawieszenia postępowania.

Przy piśmie z dnia 20 września 2022 r. adw. M.B. przedłożył pozew podpisany przez niego wraz z odpisem dla pozwanego. Po zamknięciu rozprawy 13 grudnia 2022 r., prowadzonej z udziałem adw. M.B. w charakterze pełnomocnika powoda, tj. M. S.A., 22 grudnia 2022 r. w sprawie o sygn. akt XVI GC 117/22 został wydany wyrok. W toku postępowania apelacyjnego, działając w imieniu i na rzecz powoda, adw. M.B. przedłożył oświadczenie zarządcy przymusowego J.H. z 12 marca 2024 r. W treści tego dokumentu zatytułowanego jako „Pełnomocnictwo”, J.H. działając jako zarządca przymusowy M. S.A. ustanowiony postanowieniem Prokuratury Regionalnej w Poznaniu w sprawie RP II Ds. [...] niniejszym potwierdził, że 4 sierpnia 2021 r. udzielił pełnomocnictwa adw. M.B. do reprezentowania M. S.A. w przedmiocie dochodzenia wszelkich roszczeń przysługujących spółce od B. Sp. z o.o. w związku z niezawarciem umowy przyrzeczonej w wykonaniu umowy przedwstępnej z 11 grudnia 2018 r. zawartej przed notariuszem J.P. za Rep. A nr [...], zmienionej aneksem z 14 sierpnia 2019 r. przed notariuszem A.L. za rep. A nr [...]4, wskazując, że pełnomocnictwo upoważnia pełnomocnika w szczególności do działania w imieniu M. S.A. w rozmowach ugodowych, postępowaniach pojednawczych, postępowaniach przed sądami I i II instancji oraz postępowaniach egzekucyjnych. Oświadczył ponadto, że przedmiotowe pełnomocnictwo nie wygasło, ani też nie zostało odwołane. Jednocześnie w celu uniknięcia jakichkolwiek wątpliwości oświadczył, że zatwierdza wszelkie czynności pełnomocnika podjęte w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w Warszawie za sygn. akt XVI GC 117/22 oraz w instancjach odwoławczych. Wskazał też, że niniejsze pełnomocnictwo zawiera upoważnienie do odbioru należności od B. Sp. z o.o. W treści powyższego pisma pełnomocnik wskazał, że zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem zarządca przymusowy nie posiada uprawnień do udzielania pełnomocnictwa procesowego w imieniu spółki, na majątku której ustanowiono zabezpieczenie majątkowe. Wskazał też, że pełnomocnictwo winno być podpisane przez osoby uprawnione do reprezentacji spółki, a zatem w przypadku spółki jako osoby prawnej, przez osoby wchodzące w skład organu uprawnionego do reprezentacji. Pełnomocnik podniósł, że zarząd przymusowy z art. 292a § 1 k.p.k. istnieje obok zwykłego zarządu przedsiębiorstwa i jest uprawniony do jego reprezentacji w ściśle określonych przypadkach, a stanowisko takie zostało

zaaprobowane w postanowieniu Sądu Najwyższego z 17 października 2019 r., III PZ 15/19. Pełnomocnik wskazał jednak na występujący w przeszłości brak pewności co do umocowania zarządcy, zaznaczając przy tym, że pełnomocnik powoda dysponował przed Sądem pierwszej instancji pełnomocnictwem udzielonym mu zarówno przez zarząd, jak i zarządcę przymusowego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego na tle przedstawionego wyżej stanu faktycznego przy rozpoznaniu apelacji powstało wcześniej przytoczone zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości.

Sąd Okręgowy pierwotnie prowadził postępowanie z udziałem pełnomocnika umocowanego do działania w imieniu M. spółki akcyjnej z siedzibą w W. przez zarządcę przymusowego, ustanowionego na podstawie art. 292a § 1 k.p.k., a następnie wyraził pogląd, że spółkę reprezentuje zwykły zarząd spółki akcyjnej. Z tego też względu, dopiero po uczynieniu zadość wezwaniu do podpisania pozwu przez pełnomocnika umocowanego przez zarząd, Sąd Okręgowy wyrokiem z 22 grudnia 2022 r. rozstrzygnął spór.

Zarządca przymusowy został ustanowiony przed wytoczeniem niniejszego powództwa. Zgodnie z art. 291 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r., poz. 30, dalej: „k.p.k.”), w razie zarzucenia oskarżonemu popełnienia przestępstwa, za które lub w związku z którym można orzec: 1) grzywnę, 2) świadczenie pieniężne, 3) przepadek, 4) środek kompensacyjny, 5) zwrot pokrzywdzonemu lub innemu uprawnionemu podmiotowi korzyści majątkowej, jaką sprawca osiągnął z popełnionego przestępstwa, albo jej równowartości - może z urzędu nastąpić zabezpieczenie wykonania tego orzeczenia na mieniu oskarżonego lub na mieniu, o którym mowa w art. 45 § 2 Kodeksu karnego, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że bez takiego zabezpieczenia wykonanie orzeczenia będzie niemożliwe albo znacznie utrudnione. Zgodnie z art. 292 § 1 k.p.k., zabezpieczenie następuje w sposób wskazany w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego, chyba że ustawa stanowi inaczej. W art. 292a k.p.k. ustawodawca przewidział instytucję zabezpieczenia przez ustanowienie przymusowego zarządu przedsiębiorstwa. Zgodnie z art. 292a § 1 k.p.k., zabezpieczenie wykonania orzeczenia, o którym

mowa w art. 291 § 1, może nastąpić również przez ustanowienie przymusowego zarządu przedsiębiorstwa i wyznaczenie zarządcy. W postanowieniu określa się przedsiębiorstwo lub jego zorganizowaną część oraz wskazuje się zarządcę spośród osób posiadających licencję doradcy restrukturyzacyjnego, o której mowa w ustawie z dnia 15 czerwca 2007 r. o licencji doradcy restrukturyzacyjnego (Dz. U. z 2016 r., poz. 883 oraz z 2019 r., poz. 55, 730, 912, 1495 i 1802). W myśl § 2 tego artykułu, w postępowaniu przygotowawczym postanowienie o zabezpieczeniu przez ustanowienie przymusowego zarządu wydaje prokurator. Postanowienie podlega zatwierdzeniu przez sąd. § 3 stanowi, że po wydaniu postanowienia, o którym mowa w § 2, prokurator najpóźniej w ciągu 7 dni występuje do sądu o jego zatwierdzenie. W przedmiocie zatwierdzenia sąd rozstrzyga w ciągu 7 dni od dnia przekazania mu postanowienia. Według § 4, zabezpieczenie upada z chwilą uprawomocnienia się postanowienia sądu o odmowie zatwierdzenia postanowienia, o którym mowa w § 2. § 5 przewiduje, że w przedmiocie zatwierdzenia postanowienia prokuratora o zabezpieczeniu orzeka na wniosek prokuratora w postępowaniu przygotowawczym sąd rejonowy, w którego okręgu prowadzi się postępowanie, a po wniesieniu aktu oskarżenia w przedmiocie zatwierdzenia orzeka sąd, przed którym sprawa się toczy. Zgodnie z § 6, po wniesieniu aktu oskarżenia postanowienie o zabezpieczeniu przez ustanowienie przymusowego zarządu wydaje sąd, przed którym sprawa się toczy. § 7 przewiduje, że na postanowienie sądu w przedmiocie zatwierdzenia postanowienia o zabezpieczeniu lub w przedmiocie zabezpieczenia stronom, pokrzywdzonemu oraz właścicielowi lub osobie kierującej przedsiębiorstwem w jego imieniu przysługuje zażalenie. § 8 stanowi, że zarządca zapewnia ciągłość pracy zabezpieczonego przedsiębiorstwa oraz przekazuje sądowi lub prokuratorowi posiadane informacje mające znaczenie dla toczącego się postępowania, w szczególności o sposobie i okolicznościach wykorzystania tego przedsiębiorstwa do popełnienia przestępstwa lub ukrycia osiągniętej z niego korzyści oraz o rzeczach i dokumentach mogących stanowić dowód w sprawie. Według § 9, zarządca sporządza spis składników majątku i praw majątkowych przedsiębiorstwa i przekazuje go prokuratorowi lub sądowi, który wydał postanowienie o zabezpieczeniu. Właściciel lub inna osoba kierująca przedsiębiorstwem w jego imieniu może wnosić do prokuratora lub sądu,

który wydał postanowienie o zabezpieczeniu, o wyłączenie określonych składników majątku lub praw majątkowych z zabezpieczenia.

Przytoczony przepis art. 292a k.p.k. został dodany przez art. 6 pkt 8 ustawy z dnia 23 marca 2017 r. (Dz.U. z 2017 r., poz.768) zmieniającej nim ustawę z dnia 27 kwietnia 2017 r. Jest to regulacja nie tyle nowa, co rzadko stosowana. Nie ulega wątpliwości, że jednym z podstawowych obowiązków zarządcy przymusowego jest zapewnienie ciągłości pracy zabezpieczonego przedsiębiorstwa. Wątpliwe jest natomiast, jakie czynności faktyczne i prawne zarządca ten może podejmować, w ramach realizacji powyższego obowiązku. W doktrynie wskazuje się, że celem działania zarządcy przymusowego jest zapewnienie ciągłości działalności przedsiębiorstwa oraz sporządzenie i przekazanie sądowi lub prokuratorowi spisu składników majątku i praw majątkowych przedsiębiorstwa. Nałożenie na zarządcę przymusowego wymienionych obowiązków ma zapewnić zachowanie substancji przedsiębiorstwa i uniemożliwić wyzbycie majątku wchodzącego w jego skład. Ma także zapewnić zachowanie ciągłości działalności gospodarczej, w tym regulowanie zobowiązań wobec kontrahentów i pracowników. Sporne jest w doktrynie i orzecznictwie, czy do obowiązków takiego zarządcy należy dochodzenie należności w sporach sądowych, a także, czy do tej instytucji znajdują zastosowanie przepisy kodeksu postępowania cywilnego, dedykowane zarządcy przymusowemu, o którym mowa w treści art. 752⁴ k.p.c.

Według pierwszego poglądu, zarząd przymusowy z art. 292a § 1 k.p.k. istnieje obok zwykłego zarządu przedsiębiorstwa, a zarządca nie jest uprawniony do reprezentowania przedsiębiorcy w sporze sądowym, a także, że zarząd przymusowy określony w art. 292a § 1 k.p.k. nie jest tym samym zarządem przymusowym, o którym mowa w k.p.c., a zatem nie można do niego stosować przepisów tego kodeksu. Według drugiego poglądu, wraz z ustanowieniem zarządcy przymusowego ustanowionego na podstawie art. 292a § 1 k.p.k. następuje objęcie zarządu i odebranie zarządu przedsiębiorstwa właścicielowi lub organowi osoby prawnej sprawującej dotychczasowy zarząd. Wówczas to zarządca przymusowy ustanowiony na podstawie art. 292a § 1 k.p.k. ma legitymację formalną i działa na rzecz przedsiębiorcy, który pozostaje stroną w znaczeniu

materialnym, a także, że do tego zarządu znajdują zastosowanie przepisy k.p.c., zwłaszcza art. 752⁴ k.p.c.

W ramach pierwszego stanowiska w doktrynie wskazuje się, że rolą zarządcy przymusowego jest zapewnienie ciągłości pracy przedsiębiorstwa oraz sporządzenie spisu składników majątku i praw majątkowych przedsiębiorstwa i przekazanie go organowi, który wydał postanowienie o zabezpieczeniu. Pozwoli to na zachowanie substancji przedsiębiorstwa i uniknięcie wyzbycia się majątku wchodzącego w jego skład, umożliwi zachowanie ciągłości działalności gospodarczej, w szczególności regulowania zobowiązań np. wobec pracowników i dostawców (uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, VIII kadencja, druk sejmiku nr 1186). Zadaniem zarządcy jest także przekazanie sądowi lub prokuratorowi posiadanych informacji mających znaczenie dla toczącego się postępowania, w szczególności o sposobie i okolicznościach wykorzystania tego przedsiębiorstwa do popełnienia przestępstwa lub ukrycia osiągniętej z niego korzyści oraz o rzeczach i dokumentach mogących stanowić dowód w sprawie. Wskazuje się, że art. 292a k.p.k. statuuje odrębny sposób zabezpieczenia wykonania orzeczenia od zarządu przymusowego określonego w Kodeksie postępowania cywilnego, więc jedynie pomocnicze znaczenie mogą mieć przepisy tego Kodeksu dotyczące zarządu przymusowego.

Dla poparcia tego stanowiska powołuje się postanowienie Sądu Najwyższego z 17 października 2019 r., III PZ 15/19 (OSNP 2020, nr 10, poz. 108), w którym przyjęto, że zarząd przymusowy z art. 292a § 1 istnieje obok zarządu zwykłego danego przedsiębiorstwa, zaś zarządca nie jest uprawniony do reprezentowania pracodawcy w sporze ze zwolnionym pracownikiem. Sąd Najwyższy zaznaczył przy tym, że jedynie pomocnicze znaczenie mogą mieć przepisy Kodeksu postępowania cywilnego dotyczące zarządu przymusowego, bowiem zarząd przymusowy określony w art. 292a § 1 k.p.k. nie jest tym samym zarządem przymusowym, o którym mowa w k.p.c. Zgodnie bowiem z k.p.c. zarząd przymusowy ustanowiony nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym obowiązującego lub nad zakładem wchodzącym w skład przedsiębiorstwa lub jego częścią albo nad częścią gospodarstwa rolnego wykonuje się według przepisów o zarządzie w toku egzekucji z nieruchomości. W związku z tym zastosowanie

znajduje art. 931 § 2 k.p.c., w którym przewidziano, że jeżeli prawidłowe sprawowanie zarządu tego wymaga, sąd odejmie dłużnikowi zarząd i ustanowi innego zarządcę; to samo dotyczy ustanowionego zarządcy. W przepisie tym wprost zatem przewidziano, że ustanowienie zarządu następuje przez dwie czynności, a mianowicie: 1) odjęcie zarządu dłużnikowi i 2) ustanowienie innego zarządcy. Z kolei art. 292a § 1 k.p.k. stanowi już tylko o ustanowieniu przymusowego zarządu przedsiębiorstwa i wyznaczeniu zarządcy, nie wskazując w żaden sposób, aby ustanowienie tego zarządu następowało po odjęciu go dotychczasowemu zarządowi. Gdyby zatem ustanowienie zarządu przymusowego następowało w sposób określony w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego, do którego odsyła art. 292 § 1 k.p.c., wówczas nie byłoby wątpliwości, że zastosowanie ma również k.p.c. i zarząd przymusowy następuje po odjęciu zarządu-dotychczasowemu zarządowi. Jednak art. 292a k.p.k. wprowadza swoistą instytucję zarządu przymusowego, która jest odrębna od zarządu przymusowego, o którym mowa w przepisach k.p.c., zatem nie można stosować do niego przepisów tego Kodeksu, bowiem art. 292a k.p.k., który jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 292 k.p.k., do nich nie odsyła. Sąd Najwyższy wskazał też na treść art. 752⁴ § 1 k.p.c., który stanowi, że zarządca zajętej nieruchomości obowiązany jest wykonywać czynności potrzebne do prowadzenia prawidłowej gospodarki. Ma on prawo pobierać zamiast dłużnika wszelkie pożytki z nieruchomości, spieniężać je w granicach zwykłego zarządu oraz prowadzić sprawy, które przy wykonywaniu takiego zarządu okażą się potrzebne. W sprawach wynikających z zarządu nieruchomością zarządca może pozywać i być pozywany. Przepis ten, choć nie znajdzie wprost zastosowania do zarządu przymusowego, o którym mowa w art. 292a k.p.k., to jednak wskazuje na zakres, w jakim zarządca przymusowy może reprezentować zarządzane przedsiębiorstwo. Jest on bowiem ograniczony do spraw mieszczących się w granicach zwykłego zarządu i tylko w tych granicach może on prowadzić sprawy przedsiębiorstwa, pozywać i być pozwanym. Artykuł 292a k.p.k. nie zawiera żadnych norm, które wprowadzałyby dla zarządcy przymusowego, o którym mowa w tym przepisie, szerszy zakres reprezentacji i legitymacji sądowej, wręcz przeciwnie, skoro zarządca taki, poza pewnymi zadaniami, które mają ułatwiać prowadzenie postępowania w sprawie,

w związku z którą został on ustanowiony, ma za zadanie w zasadzie wyłącznie zapewnienie ciągłości pracy zabezpieczonego przedsiębiorstwa. W orzecznictwie podobnie wypowiedział się także Sąd Apelacyjny w Warszawie w postanowieniu z 13 czerwca 2022 r., VII AGz 141/22.

Sąd Apelacyjny zauważył jednak, że w literaturze wypowiedziano się krytycznie w stosunku do stanowiska wyrażonego w postanowieniu Sądu Najwyższego z 17 października 2019 r., wskazując, że nie jest prawidłowe stanowisko tego Sądu, iż zarząd przymusowy z art. 292a § 1 k.p.k. istnieje obok zwykłego zarządu przedsiębiorstwa, a zarządca nie jest uprawniony do reprezentowania pracodawcy w sporze ze zwolnionym pracownikiem. Zestawienie przepisów art. 292a § 1 k.p.c. (prawidłowo powinno być k.p.k.), zawierającego odesłanie do 291 § 1 k.p.k. oraz art. 292 § 1 k.p.k. nie pozwala na przyjęcie tezy, że zarząd przymusowy przedsiębiorstwa jest - jako jedyny środek zabezpieczenia - wyłączony z zastosowania reguł przewidzianych w k.p.c. Stwierdzenie, że zabezpieczenie w drodze ustanowienia na podstawie art. 292a § 1 k.p.k. zarządu przymusowego jest właśnie sposobem zabezpieczenia, który nie jest wskazany w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jest sprzeczne z treścią przepisów k.p.c. Przepisy te przewidują środek zabezpieczenia w postaci zarządu przymusowego ustanowionego nad przedsiębiorstwem. Wynika to wprost z art. 752⁴ k.p.c. Wskazano też, że z jednej strony Sąd Najwyższy odmawia możliwości zastosowania przepisów k.p.c. do zarządu przymusowego w postępowaniu karnym, z drugiej zaś strony wprost te przepisy przytacza jako podstawę do określenia sposobu wykonywania tego zarządu. Podniesiono też, że stanowisko Sądu Najwyższego oznaczałoby, iż nie istnieją normatywne zasady określające sposób wykonania tego środka zabezpieczenia majątkowego w postępowaniu karnym. Wyrażono też wątpliwość nad celowością pozostawienia zarządu osobie, co do której istnieją poważne przypuszczenia popełnienia czynu zabronionego, zwracając też uwagę na możliwą sprzeczność interesów zarządcy oraz zarządu.

Następnie Sąd Apelacyjny wskazał, że do stanowiska wyrażonego w postanowieniu Sądu Najwyższego z 17 października 2019 r., III PZ 15/19, odniesiono się krytycznie w wyroku Krajowej Izby Odwoławczej z 7 kwietnia 2022 r., KIO 767/22. W orzeczeniu tym Izba wskazała, że osią sporu prawnego, jaki

zaistniał pomiędzy Zamawiającym a Odwołującym, jest bezkrytyczne odwołanie się przez Zamawiającego do poglądu Sądu Najwyższego wyrażonego w postanowieniu z 17 października 2019 r., III PZ 15/19. Zgodnie ze stanowiskiem Izby, po pierwsze, zastosowanie elementarnych zasad wykładni językowej i systemowej prowadzi do wniosku, że zawarte w art. 292a § 1 k.p.k. odesłanie do art. 291 § 1 k.p.k. oznacza, że zarząd przymusowy ustanowiony na przedsiębiorstwie podejrzanego jest środkiem zabezpieczenia majątkowego w postępowaniu karnym. Artykuł 292 § 1 k.p.k. stanowi zaś, że zabezpieczenie następuje w sposób wskazany w przepisach k.p.c., chyba że ustawa stanowi inaczej (a stanowi inaczej w zakresie - obowiązków informacyjnych określonych w art. 292a § 8 k.p.c., obowiązku sporządzenia spisu inwentarza i możliwości wyłączenia określonych składników z zajęcia przewidzianych w art. 292a § 9 k.p.k. - kwestie te nie są uregulowane w k.p.c.). Zestawienie tych przepisów w żaden sposób nie pozwala na przyjęcie, że zarząd przymusowy przedsiębiorstwa jest jako jedyny środek zabezpieczenia wyłączony z zastosowania reguł przewidzianych w ustawie Kodeks postępowania cywilnego. Izba wskazała także, iż stwierdzenie, że zabezpieczenie w drodze ustanowienia na podstawie art. 292a § 1 k.p.k. zarządu przymusowego jest właśnie sposobem zabezpieczenia, który nie jest wskazany w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego, jest sprzeczne z treścią przepisów k.p.c., które przewidują środek zabezpieczenia w postaci zarządu przymusowego ustanowionego nad przedsiębiorstwem, co wynika wprost z art. 752⁴ k.p.c. Teza, w świetle której podejrzanym jest uprawniony do wykonywania czynności zarządczych wobec zajętego przedsiębiorstwa, prowadzi do skutków niemożliwych do zaakceptowania z punktu widzenia podstawowego celu zabezpieczenia majątkowego w postępowaniu karnym - zapewnienia realnej możliwości wykonania przyszłego orzeczenia w zakresie grzywny oraz środków kompensacyjnych. Jeżeli bowiem podejrzanym miałby być uprawniony do reprezentacji i prowadzenia spraw przedsiębiorstwa, łatwo sobie wyobrazić sytuację, w której na skutek czynności podejrzanego substancja majątkowa przedsiębiorstwa zostanie uszczuplona w taki sposób, że zabezpieczenie majątkowe stanie się fikcją. Zauważono też, problem zaistnienia „konkurencyjnych zarządów”, a także, że przepisy procedury karnej nie przewidują wynagrodzenia dla zarządcy przymusowego; kwestia ta jest natomiast

uregulowana w art. 939 § 1 k.p.c. Zarządca przymusowy musiałby też z własnych środków pokrywać wydatki związane ze sprawowaniem zarządu. W konsekwencji Izba wskazała, że stanowisko wyrażone w postanowieniu Sądu Najwyższego z 17 października 2019 r. stanowiłoby wypaczenie istoty zabezpieczenia majątkowego w postępowaniu karnym i z tego powodu musi zostać zanegowane. Stosowanie tego środka bez możliwości odwołania się do regulacji zawartych w Kodeksie postępowania cywilnego stoi bowiem w rażącej sprzeczności z modelem racjonalnego ustawodawcy, który miałby celowo pominąć (pozostawić bez regulacji) szereg niezwykle istotnych kwestii. Przepisy Kodeksu postępowania karnego nie wystarczają do określenia sposobu wykonywania zarządu przymusowego przedsiębiorstwem, a brak możliwości wykorzystania w tym celu regulacji zawartych w Kodeksie postępowania cywilnego uniemożliwia realizację celu zabezpieczenia majątkowego. Według Izby, właściciel przedsiębiorstwa objętego zarządem przymusowym, nie tylko że nie może wykonywać czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu przedsiębiorstwem, ale tego zarządu został pozbawiony w jakimkolwiek zakresie. Z art. 752⁴ § 1 k.p.c. jednoznacznie wynika, że obowiązany (tu: podejrzany) właściciel przedsiębiorstwa nie może być zarządcą zajętego przedsiębiorstwa, co stanowi istotną różnicę w odniesieniu do postępowania egzekucyjnego dotyczącego nieruchomości, gdzie z mocy art. 933 § 1 k.p.c. regułą jest pozostawienie zarządu nad nieruchomością dłużnikowi. Regulacja ta w pełni koresponduje z przepisami procedury karnej, skoro zgodnie z art. 292a § 1 k.p.k. zarządcą przymusowym może być wyłącznie osoba posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego, tak samo jak w przypadku egzekucji z przedsiębiorstwa w postępowaniu cywilnym.

W kwestii przysługiwania legitymacji formalnej zarządcy przymusowego w postępowaniu sądowym wypowiedział się Sąd Okręgowy w Warszawie w wyroku z 12 grudnia 2022 r., XXIII Zs 145/22, który wskazał na fakt ustanowienia zarządcy przymusowego na podstawie art. 292a k.p.k., zaznaczył jednak, że mimo formalnej legitymacji zarządcy przymusowego stroną w znaczeniu materialnym pozostaje wyłącznie przedsiębiorca. Zarządca przymusowy ustanowiony na podstawie art. 752⁴ k.p.c. w zw. z art. 935 k.p.c., jest tylko zastępcą procesowym pośrednim strony. Działa we własnym imieniu, ale na rzecz dłużnika, w interesie dłużnika i jego

wierzycieli. W powołanym orzeczeniu Sąd Okręgowy uwzględnił jako prawidłowe stanowisko Krajowej Izby Odwoławczej, co do skuteczności wniesienia odwołania przez zarządcę przymusowego, jak również w wyroku obciążył przedsiębiorcę w imieniu i na rzecz którego działał zarządca, kosztami postępowania skargowego. W kwestii legitymacji formalnej zarządcy przymusowego ustanowionego w trybie art. 752⁴ k.p.c. wypowiedział się też Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, w wyroku z 18 lipca 2012 r., I ACa 687/12, wskazując, że zarządca przymusowy ustanowiony w trybie art. 752⁴ § 1 k.p.c. posiada legitymację formalną w sprawach z udziałem spółki, która nadal pozostaje stroną w znaczeniu materialnym, dotyczących majątku spółki podlegającego zarządowi.

Także w orzecznictwie sądów administracyjnych przyjmuje się, że mimo formalnej legitymacji zarządcy przymusowego w postępowaniu podatkowym, stroną w znaczeniu materialnym pozostaje wyłącznie spółka, na majątku której ma zostać dokonane zabezpieczenie. Zarządca przymusowy, ustanowiony na podstawie art. 752⁴ k.p.c. w zw. z art. 935 k.p.c., jest tylko zastępcą procesowym pośrednim strony. Działa we własnym imieniu, ale na rzecz dłużnika, w interesie dłużnika i jego wierzycieli.

Odmienne od pierwszego z przedstawionych poglądów wypowiada się też doktryna. Bezpośrednim skutkiem wydania postanowienia o zastosowaniu omawianego środka jest objęcie zarządu przedsiębiorstwem przez zarządcę przymusowego i odebranie zarządu przedsiębiorstwa właścicielowi lub organowi osoby prawnej sprawującemu dotychczasowy zarząd. Zgodnie z art. 752⁵ k.p.c., czynności prawne osób dotychczasowo sprawujących zarząd przedsiębiorstwa, podjęte po ustanowieniu zarządu przymusowego, są nieważne. Odmienne od procedury cywilnej, z racji natychmiastowej wykonalności postanowienia o zabezpieczeniu, dla określenia czasu powstania skutków ustanowienia zarządu nie będzie miał znaczenia czas faktycznego objęcia przez zarządcę przymusowego zarządu przedsiębiorstwem, czy też czas doręczenia zawiadomienia o objęciu zarządem przymusowym właścicielowi przedsiębiorstwa. Dotknięte nieważnością będą zatem czynności prawne dotychczasowych zarządców przedsiębiorstwa dokonane po wydaniu postanowienia o zabezpieczeniu. Dotyczy to także czynności prawnych podejmowanych względem nieruchomości wchodzących w skład

przedsiębiorstwa. Brak jest możliwości konwalidowania nieważnych czynności przez zarządcę przymusowego. Podstawowym obowiązkiem zarządcy przymusowego jest objęcie zarządu przedsiębiorstwem i odsunięcie od zarządu osób sprawujących zarząd przed dokonaniem zabezpieczenia. W razie utrudnień w objęciu zarządu, organ stosujący zabezpieczenie majątkowe zleca komornikowi wprowadzenie zarządcy przymusowego w zarząd przedsiębiorstwa (art. 933 k.p.c.).

W przekonaniu Sądu Apelacyjnego złożoność zagadnienia powoduje, że status zarządcy przymusowego ustanowionego na podstawie art. 292a § 1 k.p.k. nie jest postrzegany jednolicie. W konsekwencji, ustalenie statusu zarządcy przymusowego ustanowionego na podstawie art. 292a § 1 k.p.k. napotyka poważne trudności, gdy stroną postępowania cywilnego w sprawie dotyczącej majątku wchodzącego w skład przedsiębiorstwa, jest przedsiębiorstwo względem, którego ustanowiono przymusowy zarząd i wyznaczono zarządcę w oparciu o powyższy przepis. Ustalenie czy zarządcy przymusowemu powodowej spółki akcyjnej można przypisać legitymację formalną ma znaczenie dla ustalenia, czy jest ona uprawniona do działania w sprawie poprzez zwykły zarząd, czy też to zarządca przymusowy ustanowiony na podstawie art. 292a § 1 k.p.k. posiada legitymację formalną, a spółka pozostaje stroną w znaczeniu materialnym. W orzecznictwie dostrzegalne są zatem wyłączające się interpretacje dotyczące statusu zarządcy przymusowego ustanowionego na podstawie art. 292a k.p.k. Również brak jest zasadniczo jednolitej, wypowiedzi doktryny w tym przedmiocie. Nie udało się zatem usunąć wyżej przedstawionych wątpliwości.

W przekonaniu Sądu Apelacyjnego należy jednak opowiedzieć się za stanowiskiem przyznającym legitymację formalną zarządcy przymusowemu ustanowionemu na podstawie art. 292a § 1 k.p.k. w postępowaniu cywilnym, który działa na rzecz spółki, w sprawie dotyczącej majątku wchodzącego w skład przedsiębiorstwa, pomimo że ustawa Kodeks postępowania karnego, która w relewantnym zakresie nawiązuje do ustawy Kodeks postępowania cywilnego, nie daje jednoznacznej odpowiedzi. Przepis art. 292a k.p.k. został dodany przez art. 6 pkt 8 ustawy z dnia 23 marca 2017 r. (Dz.U. z 2017 r., poz. 768) zmieniającej nin. ustawę z dnia 27 kwietnia 2017 r. Ustawa ta w zakresie swojej regulacji wdraża dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/42/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r.

w sprawie zabezpieczenia i konfiskaty narzędzi służących do popełnienia przestępstwa i korzyści pochodzących z przestępstwa w Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 127 z 29.04.2014, str. 39, dalej: „dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/42/UE”). W uzasadnieniu projektu wskazano, że zmiany przepisów dotyczących zabezpieczenia mają na celu z jednej strony rozszerzenie i uporządkowanie katalogu przesłanek zabezpieczenia wykonania przyszłego orzeczenia, z drugiej strony doprecyzowanie sposobu wykonywania zabezpieczenia, gdy jego przedmiotem jest przedsiębiorstwo. Zaznaczono też, że jednym z istotnych elementów zaproponowanych rozwiązań jest wskazanie (w projektowanym art. 292a § 8 i 9 k.p.k.) sposobu działania zarządcy przymusowego, którego celem będzie zapewnienie ciągłości pracy przedsiębiorstwa oraz sporządzenie i przedstawienie sądowi spisu składników majątku i praw majątkowych przedsiębiorstwa. Pozwoli to na zachowanie substancji przedsiębiorstwa i uniknięcie wyzbycia się majątku wchodzącego w jego skład. Zabezpieczenie takie, w odróżnieniu od zabezpieczenia skierowanego do aktywów przedsiębiorstwa, umożliwi zachowanie ciągłości działalności gospodarczej, w szczególności regulowania zobowiązań np. wobec pracowników i dostawców.

Powyższe należy niewątpliwie odnieść do regulacji zawartej w Kodeksie postępowania cywilnego także dotyczącej zarządu przymusowego ustanowionego nad przedsiębiorstwem, tj. art. 752⁴ § 1 i § 1¹ k.p.c. W przepisach tych wskazano, że zarząd przymusowy ustanowiony nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym obowiązanego lub nad zakładem wchodzącym w skład przedsiębiorstwa lub jego częścią albo nad częścią gospodarstwa rolnego wykonuje się według przepisów o zarządzie w toku egzekucji z nieruchomości. Zarządcę ustanawia sąd wydający postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia. Postanowienie o ustanowieniu zarządcy jest jednocześnie podstawą do wprowadzenia go w zarząd bez potrzeby nadania mu klauzuli wykonalności. Zarządcą nie może być obowiązany.

Jak wskazuje się w doktrynie w odniesieniu do powyższej instytucji zarząd przymusowy polega na odebraniu dłużnikowi zarządu nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym i oddaniu go ustanowionemu przez sąd zarządcy. Podstawowym celem zarządu przymusowego jest zaspokojenie roszczeń

wierzyciela z dochodów uzyskanych z przedmiotu zarządu. W postępowaniu zabezpieczającym modyfikacja zasad obowiązujących w postępowaniu egzekucyjnym polega na tym, że zarządcę ustanawia sąd już w postanowieniu o udzieleniu zabezpieczenia, które jest podstawą do wprowadzenia zarządcy w zarząd przez komornika wówczas, gdy zarządca napotkał przeszkody w objęciu zarządu. Ponadto zarządcą nie może być ustanowiony obowiązany (art. 752⁴ § 1 k.p.c.). W kontekście powyższego uznać należy, że istotnie zarząd przymusowy ustanowiony na podstawie art. 292a k.p.k. jest także jednym ze sposobów zabezpieczenia przewidzianym w postępowaniu karnym. Ustawodawca użył bowiem sformułowania „Zabezpieczenie wykonania orzeczenia, o którym mowa w art. 291 § 1, może nastąpić również przez ustanowienie przymusowego zarządu przedsiębiorstwa i wyznaczenie zarządcy (...)”. Zgodnie zaś z art. 292 § 1 k.p.k., zabezpieczenie następuje w sposób wskazany w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, zgodzić się należy, że przepisy k.p.k. nie precyzują, czy zarząd przymusowy z art. 292a k.p.k. jest zamiast, czy obok zwykłego zarządu przedsiębiorstwa. Poprzez odesłanie do k.p.c. należy jednak przyjąć, że zarząd ten jest regulowany według zasad przewidzianych według k.p.c., z wyjątkiem tych zagadnień, które reguluje k.p.k. Powyższe zaś jest zabiegiem racjonalnym, stanowi niewątpliwie o dostosowaniu instytucji zarządcy przymusowego do specyfiki i celów postępowania karnego. Istotnie zagadnienia te określone zostały w szczególności w treści § 8 i 9 art. 292a k.p.k., tak w przedmiocie celu jak również, możliwości wyłączenia poszczególnych składników majątku lub praw majątkowych z zabezpieczenia. W rozpoznawanej sprawie, takie wyłączenie nie nastąpiło, ani też zabezpieczenie nie upadło. Brak jest zatem podstaw do przyjęcia, że ten sposób zabezpieczenia przewidziany także w procedurze karnej, został przez ustawodawcę uregulowany kompleksowo w ustawie Kodeks postępowania karnego. Powyższe oznaczałoby zatem, że w pozostałych kwestiach, nieuregulowanych w art. 292a k.p.k. zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, tj. w szczególności art. 752⁴ k.p.c., który przewiduje także w ramach zabezpieczenia zarząd nad przedsiębiorstwem. Słuszne jest zatem stanowisko, że wraz ustanowieniem

zarządu przymusowego, następuje odjęcie zarządu dłużnikowi/podejrzanemu. Jak przyjął ustawodawca, zwykły zarząd może odzyskać uprawnienie do dysponowania jedynie określonymi składnikami majątku lub prawami majątkowymi, co jednak może nastąpić dopiero przy zastosowaniu trybu, o którym w art. 292a § 9 i 10 k.p.k. Przyjmując pogląd odmienny, istotnie, trudno nie dostrzec problemu „konkurencyjnych zarządów”. Nie sposób odmówić też racji w stwierdzeniu, że cele zarządu przymusowego i zwykłego zarządu mogą być różne. Powyższe wydaje się niezwykle istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, zwłaszcza w kontekście regulacji zawartej w art. 752⁵ k.p.c., według której, czynności prawne obowiązane dotyczące majątku objętego zarządem przymusowym podjęte po ustanowieniu zarządu są nieważne. Dla określenia czasu powstania skutków ustanowienia zarządu przepisy art. 910 stosuje się odpowiednio.

Konkludując, Sąd drugiej instancji stwierdził, że rozstrzygnięcie w przedmiocie pytania prawnego ma znaczenie dla sprawy co do istoty. Istnienie legitymacji procesowej Sąd bada bowiem z urzędu orzekając co do istoty sprawy. Sąd Apelacyjny opowiedział się za drugim z przedstawionych poglądów prawnych, lecz dostrzegł złożoność zagadnienia prawnego powodującą zadanie powyższego pytania prawnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

I. W każdej sprawie Sąd ma obowiązek sprawdzenia prawidłowości wyznaczenia składu do jej rozpoznania w celu zapobieżenia ewentualnej nieważności postępowania spowodowanej niewłaściwą jego obsadą. Zgodnie z treścią notatki urzędowej zamieszczonej w aktach sprawy z 20 listopada 2024 r. (k. 20), sprawa III CZP 49/24 została przydzielona SSN Dariuszowi Dończykowi zarządzeniem Prezesa kierującego pracą Izby Cywilnej z 20 listopada 2024 r. Następnie Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej Sądu Najwyższego wydał 25 lutego 2025 r. zarządzenie (k. 21) – podpisane w jego zastępstwie przez SSN Marcina Krajewskiego - zgodnie z którym uwzględniając, że na podstawie § 80 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 lipca 2022 r. - Regulamin Sądu Najwyższego sprawa III CZP 49/24 została przydzielona SSN Dariuszowi Dończykowi: na podstawie § 16 ust. 2 pkt 5

i § 80 ust. 7 Regulaminu Sądu Najwyższego a. wyznaczono jako pozostałych członków składu następujących sędziów: SSN Grzegorza Misiurka i SSN Dariusza Zawistowskiego, a. funkcję przewodniczącego powierzono SSN Grzegorzowi Misiurkowi. Następnie, sędzia sprawozdawca zarządzeniami z 27 lutego 2025 r. (k. 22) oraz z 12 czerwca 2025 r. (k. 125) wyznaczył posiedzenia jawne w sprawie odpowiednio w dniach: 4 kwietnia 2025 r. i 24 września 2025 r., wskazując w ich treści imiona i nazwiska wyżej wymienionych sędziów. W aktach sprawy znajduje się także zarządzenie z 3 marca 2025 r. (k. 25) podpisane wz. Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej przez SSN Marcina Krajewskiego, zgodnie z którym uwzględniając, że zgodnie z § 16 pkt 5 i § 80 ust. 7 Regulaminu Sądu Najwyższego kompetencja wyznaczania członków składu orzekającego przysługuje wyłącznie Prezesowi Sądu Najwyższego kierującemu pracą Izby, a równocześnie 1. zarządzeniem z 25 lutego 2025 r. Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej wyznaczył skład orzekający w sprawie niniejszej; 2. sędzia sprawozdawca w dniu 27 lutego 2025 r. w zarządzeniu o wyznaczeniu posiedzenia jawnego na 4 kwietnia 2025 r. wskazał członków składu orzekającego; stwierdzono, że wskazane w pkt 2 elementy zarządzenia o wyznaczeniu terminu posiedzenia są bezskuteczne i nie podlegają wykonaniu.

W związku z wyżej przedstawioną sekwencją czynności związanych z wyznaczeniem składu orzekającego Sądu Najwyższego do rozpoznania zagadnienia prawnego powstała wątpliwość - spowodowana wadliwą obsadą stanowiska Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej - czy skład ten został prawidłowo wyznaczony, a w konsekwencji czy możliwe jest rozpoznanie przedstawionego zagadnienia prawnego przez tak sformowany skład Sądu Najwyższego. Co do okoliczności uzasadniających stanowisko o wadliwym obsadzeniu funkcji Prezesa Sądu Najwyższego przez sędzię Sądu Najwyższego Joannę Misztal-Konecką – powołaną z dniem 1 października 2024 r. na kolejną kadencję na stanowisku Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej – jak również co do skutków wynikających z wyznaczania przez nieprawidłowo powołanego Prezesa Sądu Najwyższego składów Sądu Najwyższego do rozpoznania poszczególnych spraw należy w pełni odwołać się do argumentacji przedstawionej m.in. w uzasadnieniach wyroków Sądu Najwyższego

z 10 stycznia 2025 r., II CSKP 172/24 i II CSKP 2111/22. W uzasadnieniach obu tych orzeczeń wyjaśniono także przyczyny, z powodu których pomimo wad w prawidłowym wyznaczeniu składów orzekających Sądu Najwyższego w tych sprawach mogły one je rozpoznać. W szczególności wskazano na konieczność zapewnienia przez Państwo stronom postępowań sądowych rozpoznania sprawy zarówno przez sąd powołany na podstawie przepisów ustawy, bezstronny i niezawisły - a więc spełniający kryteria określone w art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej w zw. z art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (dalej też: „Karta”) oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie, dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, dalej: „EKPCz”) - jak również na obowiązek zapewnienia przez Państwo rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. Powołano się także na konieczność wykonywania przez Sąd Najwyższy powierzonych mu mocą przepisów Konstytucji RP zadań. Dodać należy, że do chwili wydania przez Sąd Najwyższy orzeczenia kończącego postępowanie przed tym Sądem żadna ze stron nie podniosła zarzutu wadliwej jego obsady z wyżej wskazanych przyczyn.

II. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że podjęcie uchwały rozstrzygającej zagadnienie prawne stanowi - ze względu na jej wiążący charakter (art. 390 § 2 k.p.c.) - wyjątek od zasady samodzielnego rozstrzygania sprawy przez sąd właściwy. Z tego względu uzasadniona jest ścisła wykładnia przesłanek stosowania art. 390 k.p.c. (zob.m.in. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 30 marca 1999 r., III CZP 62/98, OSNC 1999, nr 10, poz. 166 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z 19 listopada 2008 r., III CZP 21/08, niepubl., z 29 października 2009 r., III CZP 79/09, niepubl. i z 12 stycznia 2010 r., III CZP 106/09, niepubl.).

Przedmiotem zagadnienia prawnego może być jedynie taka poważna wątpliwość prawna, której wyjaśnienie w formie uchwały jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy. Na sądzie przedstawiającym Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne spoczywa obowiązek wykazania nie tylko potrzeby istnienia poważnych wątpliwości, których rozwiązanie jest niezbędne dla rozstrzygnięcia rozpoznawanego środka zaskarżenia, ale także wyjaśnienia

na czym polegają wątpliwości Sądu przedstawiającego zagadnienie prawne i dlatego uważa je za poważne. Przytoczone argumenty podlegają rozważeniu przez Sąd Najwyższy, który bada, czy spełnione zostały warunki do podjęcia uchwały (zob.m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, niepubl., z 30 maja 2003 r., III CZP 30/03, niepubl., z 14 listopada 2006 r., III CZP 84/06, niepubl., z 20 listopada 2009 r., III CZP 90/09, niepubl., z 22 października 2010 r., III CZP 80/10, niepubl. i z 18 lutego 2021 r., III CZP 13/20, niepubl.). Nie są one spełnione, jeżeli podjęcie uchwały ma jedynie legitymizować pogląd sądu drugiej instancji (zob.m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 18 czerwca 2015 r., III CZP 30/15, niepubl., z 28 stycznia 2016 r., III CZP 105/15, niepubl. oraz z 5 listopada 2014 r., III CZP 79/14, niepubl.). Instytucja zagadnień prawnych nie może bowiem być wykorzystywana do przerzucenia na Sąd Najwyższy decyzji jurysdykcyjnej obciążającej sąd orzekający (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 20 maja 2005 r., III CZP 14/05, niepubl., z 29 października 2009 r., III CZP 74/09, niepubl., z 4 grudnia 2009 r., III CZP 101/09, niepubl. i z 15 grudnia 2022 r., III CZP 118/22, niepubl.).

W uzasadnieniu przedstawionego zagadnienia prawnego Sąd Apelacyjny przedstawił dwa kierunki jego rozwiązania znajdujące odzwierciedlenie w piśmiennictwie prawniczym oraz w orzecznictwie Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych oraz Krajowej Izby Odwoławczej. Pierwszy z przedstawionych kierunków rozwiązania tego zagadnienia prawnego wynika z postanowienia Sądu Najwyższego z 17 października 2019 r., III PZ 15/19. Z jednej strony Sąd drugiej instancji opowiedział się jednoznacznie za drugim kierunkiem rozwiązania przedstawionego zagadnienia prawnego, przedstawiając krytyczne uwagi w stosunku do argumentów przedstawionych przez Sąd Najwyższy w powołanym wyżej orzeczeniu, a które przemawiały za trafnością drugiego ze stanowisk zajętych w stosunku do przedstawionego zagadnienia prawnego. Z zawartego w uzasadnieniu postanowienia Sądu Apelacyjny wywodu prawnego – krytycznego wobec stanowiska wyrażonego w wyżej powołanym postanowieniu Sądu Najwyższego – wynika nie tylko to, że Sąd drugiej instancji podzielił krytyczne uwagi wobec tezy zawartej w tym postanowieniu, które zostały sformułowane w orzecznictwie sądów powszechnych, Krajowej Izby Odwoławczej, sądów

administracyjnych i w piśmiennictwie, ale wskazał także dodatkowe argumenty zaczerpnięte z przepisów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/42/UE, które zostały implementowane ustawą z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r., poz. 768), która w art. 6 pkt 8 ustawy zmieniała Kodeks postępowania karnego przez dodanie do niego art. 292a z dniem 27 kwietnia 2017 r. Sąd Apelacyjny przychylając się do jednego z kierunków rozwiązania przedstawionego zagadnienia prawnego powołał się także na cele, do jakich dążył ustawodawca, a które zostały wyrażone w uzasadnieniu projektu wyżej wymienionej ustawy. Z drugiej strony, poza przedstawieniem kierunku wykładni przepisów dotyczących zarządu przymusowego, o którym mowa w art. 291a k.p.k., przyjętego w postanowieniu Sądu Najwyższego z 17 października 2019 r., III PZP 15/19, w niektórych powołanych orzeczeniach sądów powszechnych oraz w części wypowiedzi w piśmiennictwie prawniczym, Sąd Apelacyjny nie wskazał jakiegokolwiek ważkiego argumentu, który sprzeciwiałby się albo czynił wątpliwym preferowany przez ten Sąd kierunek rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego. Prowadzi to do wniosku, że przyczyną przedstawienia Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego było nie tyle poszukiwanie rozwiązania poważnych wątpliwości prawnych powstałych przy rozpoznawaniu apelacji, lecz uzyskanie ze strony Sądu Najwyższego wsparcia dla kierunku wykładni jednoznacznie preferowanej przez Sąd drugiej instancji i przeciwko przyjęciu której Sąd ten nie wskazał, a w konsekwencji nie podzielił, żadnego istotnego argumentu merytorycznego. W istocie więc przedstawione zagadnienie prawne zmierzało do przerzucenia na Sąd Najwyższy podjęcia czynności jurysdykcyjnej w sprawie i uzyskania wsparcia dla kierunku rozwiązania jednoznacznie wskazanego przez sąd drugiej instancji. Powyższa ocena uzasadniała odmowę udzielenia odpowiedzi na przedstawione zagadnienie prawne.

III. Odmowa udzielenia odpowiedzi na przedstawione zagadnienie prawne była tym bardziej uzasadniona w sytuacji, w której postępowanie apelacyjne w sprawie, w której zapadło postanowienie o przedstawieniu Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego, dotknięte jest nieważnością z przyczyny określonej w art. 379 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., tj. sprzeczności składu sądu z przepisami prawa.

W orzecznictwie ugruntowane jest stanowisko, zgodnie z którym podjęcie uchwały w przedmiocie przedstawionego Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji zagadnienia prawnego na podstawie art. 390 k.p.c. jest możliwe tylko wtedy, gdy postanowienie o przedstawieniu zagadnienia prawnego zostało podjęte w sposób poprawny – co do formy – na posiedzeniu (jawnym bądź niejawnym) właściwym do rozpoznania danej sprawy w postępowaniu apelacyjnym, we właściwym składzie sądu oraz przy braku przesłanek nieważności postępowania apelacyjnego (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 3 marca 2018 r., III CZP 109/17, niepubl., z 5 października 2016 r., III CZP 52/16, OSNC 2017, nr 7-8, poz. 83, z 21 kwietnia 2016 r., III CZP 7/16, niepubl., z 25 listopada 2010 r., III CZP 95/10, Biul. SN 2010, nr 11, z 9 lipca 2009 r., III CZP 38/09, Biul. SN 2009, nr 7, s. 8, z 19 sierpnia 2009 r., III CZP 48/09, OSNC-ZD 2010, nr 2, poz. 53, z 9 lipca 2009 r., III CZP 19/09, OSNC-ZD 2010, nr 2, poz. 48, z 13 lutego 2003 r., III CZP 91/02, Biul. SN 2003, nr 2, s. 6, z 21 listopada 2002 r., III CZP 74/02, Biul. SN 2002, nr 11, s. 9 oraz z 26 czerwca 2002 r., III CZP 42/02, OSP 2003, nr 6, poz. 78). Z tej przyczyny Sąd Najwyższy był obowiązany do oceny czy postępowanie przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie, w którym zapadło postanowienie z 3 października 2024 r. (VII AGa 387/23), nie jest dotknięte nieważnością postępowania, w tym ze względu na obsadę składu tego Sądu (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z 27 marca 2025 r., III CZP 46/23, niepubl.).

Sąd Apelacyjny w Warszawie przedstawił Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. zagadnienie prawne orzekając w postępowaniu apelacyjnym na rozprawie w składzie trzech sędziów: X. Y., X.1 Y.1 i (del.) X.2 Y.2 (spr.). Sędzia X.1 Y.1 została powołana na urząd sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa zawarty w jej uchwale nr [...] z dnia [...] 2016 r. w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na wolne stanowisko sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie, ogłoszone w Monitorze Polskim z 2015 r., poz. 820. Okoliczności prawidłowości jej powołania na ten urząd nie budzą wątpliwości.

Sędzia X. Y. została powołana na urząd sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie postanowieniem Prezydenta RP z [...] 2022 r. (M.P. z 2022 r., poz. [...])

na wniosek zawarty w uchwale Krajowej Rady Sądownictwa z dnia [...] 2021 r. w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie, ogłoszonym w Monitorze Polskim z 2021 r., poz. [...]. Wręczenie nominacji na ten urząd nastąpiło w dniu 3 marca 2022 r. (zob. komunikat na stronie: [www.\[...\]](#)).

Sędzia X.2 Y.2, która w chwili wydania tego orzeczenia była delegowana do orzekania w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie, została powołana na urząd sędziego Sądu Okręgowego w Warszawie postanowieniem Prezydenta RP z [...] 2021 r. (M.P. z 2021 r., poz. [...]) na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa nr [...] z dnia [...] 2019 r. w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na sześćdziesiąt jeden spośród sześćdziesięciu siedmiu stanowisk sędziego sądu okręgowego w Sądzie Okręgowym w Warszawie ogłoszonym w Monitorze Polskim z 2018 r., poz. 291. Wręczenie nominacji przez Prezydenta RP nastąpiło [...] 2021 r. (zob. komunikat na stronie: [www.\[...\]](#)). Już po wydaniu przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowienia z 3 października 2024 r. o przedstawieniu Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego – pod koniec marca 2025 r. - Minister Sprawiedliwości odwołał sędzię X.2 Y.2 z delegacji do pełnienia obowiązków w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie. Wskazał na datę powołania sędzi X.2 Y.2 na sędziego Sądu Okręgowego w Warszawie postanowieniem Prezydenta z [...] 2021 r., po przeprowadzeniu postępowania konkursowego przed KRS nieprawidłowo ukształtowaną ustawą z 7 grudnia 2017 r. oraz datę – od dnia 1 stycznia 2024 r. (datę wydania delegacji 30 listopada 2023 r.) – delegowania do pełnienia obowiązków sędziego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie. W ocenie Ministra Sprawiedliwości brak jest przesłanek merytorycznych, aby sędzia sądu okręgowego ze stażem orzecznictwa na tym szczeblu sądownictwa w wymiarze 2 lat i 11 miesięcy była delegowana do pełnienia obowiązków sędziego sądu apelacyjnego. Następnie X.2 Y.2 została powołana na urząd sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie na podstawie postanowienia Prezydenta RP z dnia [...] 2025 r. (M.P. z 2025 r., poz. [...]) na podstawie wniosku zawartego w uchwale Krajowej Rady Sądownictwa nr [...] z dnia [...] 2024 r. w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie,

ogłoszonym w Monitorze Polskim z 2023 r., poz. 1139. Wręczenie nominacji sędzi X.2 Y.2 na urząd sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie nastąpiło [...] 2025 r. (zob. komunikat na stronie: [www.\[...\]](http://www.[...])).

W uchwale składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNC 2020, nr 4, poz. 34) Sąd Najwyższy stwierdził m.in., że nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3 – dalej: „ustawa nowelizująca z 8 grudnia 2017 r.”), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Odrębny punkt uchwały (pkt 1) odnosił się do osób powołanych na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy nowelizującej z 8 grudnia 2017 r. W takim przypadku udział takiej osoby w składzie sądu zawsze oznacza nienależytą obsadę sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. Wyżej wymieniona uchwała stanowi zasadę prawną stosownie do art. 87 § 1 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn.: Dz.U. z 2024 r., poz. 622, dalej: „u.SN”), od której Sąd Najwyższy nie odstąpił w przepisany trybie (art. 88 u.SN) i którą związany jest każdy sędzia Sądu Najwyższego. Co do obowiązku jest stosowania w kontekście orzeczeń wydanych przez Trybunał Konstytucyjny, Europejski Trybunał Praw Człowieka i Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej Sąd Najwyższy w obecnym składzie odwołuje się do argumentów zawartych w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z 27 marca 2025 r., III CZP 46/23. W konkluzji zawartego tam wyvodu prawnego (oznaczonego jako pkt I) wskazano,

że w uzasadnieniu uchwały połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 wskazano szczegółowo sposób badania czy w okolicznościach sprawy rozpoznanej przez sąd powszechny w składzie z udziałem osoby powołanej na urząd sędziego w sądzie powszechnym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy nowelizującej z 8 grudnia 2017 r. doszło do nieważności postępowania z przyczyny określonej m.in. w art. 379 pkt 4 k.p.c. Dokonywana zgodnie z treścią uchwały ocena tej przesłanki kasatoryjnej może doprowadzić do wniosku, że udział w wydaniu orzeczenia zaskarżonego skargą kasacyjną sędziego sądu powszechnego powołanego na ten urząd w wadliwej procedurze nominacyjnej pozwala jednak przyjąć, że mimo to tak obsadzony sąd spełniał minimalne standardy niezależności i niezawisłości. Według tych samych kryteriów powinno dokonać się oceny ewentualnej nieważności postępowania, w którym doszło do przedstawienia Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. zagadnienia prawnego.

W uzasadnieniu uchwały połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 wskazano w szczególności, że mechanizm badania czy sąd w składzie z udziałem wadliwie powołanego sędziego sądu powszechnego spełnia minimalne wymagania niezależności i niezawisłości powinien uwzględniać zarówno stopień wadliwości poszczególnych postępowań konkursowych, jak też okoliczności odnoszących się do samych sędziów biorących w nich udział oraz charakteru spraw, w których orzekają lub orzekały sądy z ich udziałem. W uzasadnieniu powołanej wyżej uchwały zawarto szereg konkretnych czynników, które należy uwzględnić przy dokonywaniu tej oceny. Uwzględniając te wskazania Sąd Najwyższy dokonał oceny skutków wydania postanowienia przedstawiającego zagadnienie prawne Sądowi Najwyższemu przez Sąd Apelacyjny w Warszawie z udziałem sędziów X. Y. i X.2 Y.2, powołanych odpowiednio na urząd sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie (sędzia X. Y.) oraz na urząd sędziego sądu okręgowego w Sądzie Okręgowym w Warszawie, a następnie na urząd sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie (sędzia X.2 Y.2) na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa zawarty w jej uchwałach podjętych w kształcie

osobowym tej Rady i w procedurze nominacyjnej ukształtowanych ustawą nowelizującą z 8 grudnia 2017 r. i uznał, że nie został zachowany minimalny standard warunkujący postrzeganie tak obsadzonego sądu jako bezstronnego i niezawisłego.

Z dokumentów nadesłanych przez Krajową Radę Sądownictwa związanych z postępowaniem konkursowym, w którym wzięła udział sędzia X. Y. zakończonej uchwałą Krajowej Rady Sądownictwa nr [...] z [...] 2021 r. w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie, ogłoszonym w Monitorze Polskim z 2021 r., poz. 178 wynika, że na jedno wolne stanowisko sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie, zgłosiła się dr hab. X. Y. - sędzia Sądu Okręgowego w Warszawie. Wyżej wymieniony Monitor Polski z obwieszczeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 lutego 2021 r. o wolnych stanowiskach sędziowskich opublikowano 15 lutego 2021 r.

W celu przygotowania sprawy do rozpatrzenia na posiedzeniu Rady, Przewodniczący Rady wyznaczył zespół, zawiadomił Ministra Sprawiedliwości o jego powołaniu oraz o sprawach indywidualnych przekazanych zespołowi w celu przygotowania ich do rozpatrzenia na posiedzeniu Rady. Minister Sprawiedliwości nie przedstawił opinii w trybie art. 31 ust. 2b ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2021 r. poz. 269; dalej: ustawa o KRS). Na posiedzeniu w dniu 13 grudnia 2021 r. zespół członków Krajowej Rady Sądownictwa – powołany przez Przewodniczącego Rady - po zapoznaniu się ze zgromadzonymi w sprawie materiałami i ich przeanalizowaniu, uznał, że materiały są wystarczające do zajęcia stanowiska w sprawie. Podczas głosowania członkowie zespołu na X. Y. oddali 3 głosy „za”, nie oddając głosów „przeciw” ani „wstrzymujących się”. W wyniku powyższego głosowania, zespół przyjął stanowisko o rekomendowaniu Krajowej Radzie Sądownictwa na jedno wolne stanowisko sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie X. Y.. Wniosek taki, w ocenie zespołu, jest w pełni uzasadniony treścią załączonej oceny kwalifikacyjnej, informacjami dotyczącymi posiadanego przez kandydatkę doświadczenia zawodowego, w tym doświadczenia w stosowaniu przepisów prawa, opiniami służbowymi, a także opinią Kolegium Sądu Apelacyjnego w Warszawie. W

uzasadnieniu stanowiska zespołu wskazano, że za rekomendowaniem X. Y. przemawiały (ocenione łącznie): bogate doświadczenie zawodowe, zdobyte w sądzie rejonowym, okręgowym oraz apelacyjnym, dwudziestoczteroletni staż orzeczniczy, pozytywna ocena kwalifikacyjna, stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych, dorobek naukowo-dydaktyczny, publikacje prawnicze, jednogłośnie poparcie Kolegium Sądu Apelacyjnego w Warszawie.

Podejmując uchwałę nr [...], Krajowa Rada Sądownictwa wzięła pod uwagę, że kandydatka spełnia wymagania ustawowe, określone w art. 64 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2072; dalej: „p.u.s.p.”). Dokonując oceny kandydatki, Rada kierowała się także kryteriami, wymienionymi w art. 35 ust. 2 ustawy o KRS, w tym: oceną kwalifikacyjną, doświadczeniem zawodowym kandydatki, opiniami przełożonych, a także uzyskanym poparciem środowiska sędziowskiego. W treści uzasadnienia uchwały wskazano m.in., że X. Y. urodzona w 1972 r., w 1995 r. ukończyła wyższe studia prawnicze na Uniwersytecie [...] z oceną bardzo dobrą, uzyskując tytuł magistra. Po odbyciu w latach 1995-1997 aplikacji sądowej w okręgu Sądu Okręgowego w Poznaniu, w 1997 r. złożyła egzamin sędziowski z wynikiem ogólnym dobrym. Z dniem [...] 1997 r. została mianowana asesorem sądowym w Sądzie Rejonowym w Poznaniu i skierowana do wykonywania obowiązków orzeczniczych w IV Wydziale Karnym. Postanowieniem Prezydenta RP z [...] 1999 r. została powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Rejonowego w Poznaniu. Orzekała w: IV Wydziale Karnym, XVII Wydziale Egzekucyjnym oraz XV Wydziale Gospodarczym. Z dniem [...] 2008 r. została przeniesiona na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego Poznań-Stare Miasto w Poznaniu, w którym orzekała w XI Wydziale Gospodarczym do spraw Upadłościowych i Naprawczych. Od [...] 2013 r. do [...] 2014 r. była delegowana do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości na stanowisku głównego specjalisty w Departamencie Prawa Cywilnego. Decyzją Ministra Sprawiedliwości od [...] 2014 r. do [...] 2016 r. była delegowana do orzekania w Sądzie Okręgowym w Warszawie, w którym czynności orzecznicze pełniła w XXVI Wydziale Gospodarczym. Postanowieniem Prezydenta RP z [...] 2016 r. została powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Okręgowego

w Warszawie. Orzekała w XXVI Wydziale Gospodarczym. Od [...] do [...] 2017 r. i od [...] do [...] 2018 r. była delegowana do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości na stanowisku głównego specjalisty w Departamencie Legislacyjnym. Począwszy od listopada 2016 r. orzeka w ramach jednodniowych delegacji w I i VI Wydziale Cywilnym oraz VII Wydziale Gospodarczym Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Od [...] 2018 r. do [...] 2019 r. pełniła funkcję [...] Wydziału [...] Sądu Okręgowego w Warszawie. Od [...] 2019 r. pełni funkcję wizytatora do spraw [...] w Sądzie Okręgowym w Warszawie. Równolegle do pracy orzeczniczej X. Y. prowadzi działalność naukowo-dydaktyczną. Uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu [...] 2006 r., na podstawie rozprawy pt. „Pozycja [...]”, nadano jej stopień naukowy doktora nauk prawnych. Kandydatka prowadziła zajęcia z zakresu prawa cywilnego, postępowania cywilnego, międzynarodowego prawa prywatnego i procesowego, prawa unijnego, upadłościowego, restrukturyzacyjnego, egzekucyjnego na Uniwersytecie [...]. W roku akademickim [...] zajmowała stanowisko Dziekana Wydziału [...]. W latach 2008-2013 była zatrudniona na stanowisku adiunkta na Wydziale Prawa i Administracji w [...]. W latach 2013- 2014 była Kierownikiem [...]. Od 1 marca 2015 r. była zatrudniona na stanowisku profesora nadzwyczajnego w Wyższej Szkole [...]. Od 2016 r. została zatrudniona na stanowisku profesora nadzwyczajnego [...]. Na Uczelni tej jest kierownikiem kilku kierunków studiów podyplomowych, a także Dyrektorem [...]. Uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu [...] 2021 r., na podstawie rozprawy habilitacyjnej pt. „Jurysdykcja [...]”, nadano jej stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych. Od 2010 r. sędzia jest ponadto wykładowcą Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury w Krakowie (KSSiP), w której prowadzi zajęcia dla aplikantów aplikacji ogólnej i sędziowskiej. W ramach współpracy z KSSiP wielokrotnie prowadziła wykłady i szkolenia dla sędziów wydziałów upadłościowych i gospodarczych. Ponadto prowadziła szkolenia z zakresu prawa cywilnego, postępowania cywilnego, międzynarodowego prawa prywatnego i procesowego, prawa unijnego, prawa upadłościowego, prawa restrukturyzacyjnego, postępowania egzekucyjnego dla: Okręgowej Izby Radców Prawnych [...], Okręgowej Rady Adwokackiej [...], sądów w [...], Wydawnictwa [...]. Sędzia angażuje się również w

prace legislacyjne. Jest członkiem Rady Legislacyjnej XIII kadencji. Od [...] 2013 r. pełni funkcję Przewodniczącej powołanego przez Ministra Sprawiedliwości zespołu do spraw [...]. Od grudnia 2016 r. pełni również funkcję członka zespołu powołanego przez Ministra Sprawiedliwości do opracowania projektu zmian przepisów w zakresie [...]. Ponadto, sędzia jest kierownikiem nadzoru jakości w ramach projektu [...], który jest prowadzony w Departamencie Informatyzacji i Rejestrów Sądowych Ministerstwa Sprawiedliwości. Jest autorką i współautorką wielu publikacji naukowych - w tym monografii i komentarzy – z zakresu prawa upadłościowego, prawa restrukturyzacyjnego i egzekucyjnego. Uczestniczy w konferencjach naukowych. W [...] r. otrzymała Srebrny Medal Pamiątkowy „Zasłużony dla Wymiaru Sprawiedliwości”, przyznany przez Ministra Sprawiedliwości. W 2016 r. otrzymała Nagrodę [...]. Uzyskała pozytywne opinie służbowe.

Rada powołała także pozytywną opinię oceny kwalifikacji X. Y. sporządzonej przez M. K. - sędziego wizytatora do spraw cywilnych Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Wynika z niej, że lustracja orzecznictwa kandydatki pozwala na pozytywną ocenę jej pracy. Sędzia wizytator wskazał, że w opinii Wiceprezesa Sądu Okręgowego w Warszawie sędzia X. Y. posiada wszechstronną wiedzę prawniczą, którą potrafi doskonale zastosować w praktyce. Jest osobą niezwykle obowiązkową, sumienną i odpowiedzialną, a powierzone czynności wykonuje bardzo dokładnie i rzetelnie, z ogromnym zaangażowaniem. X. Y. cechuje wysoki poziom kultury osobistej. W kontaktach osobistych dała się poznać jako osoba taktowana, uprzejma i koleżeńska. Wysokie kwalifikacje merytoryczne oraz towarzyszące im przymioty charakteru powodują, że sędzia cieszy się sympatią i ogromnym autorytetem przełożonych, sędziów i pracowników sekretariatu. Przez cały okres pracy prezentowała właściwą postawę moralną oraz pozytywny stosunek i nastawienie do wykonywanego zawodu sędziego. Sędzia jest osobą doskonale zorganizowaną, a liczne dodatkowe zajęcia w żaden sposób nigdy nie kolidowały i nie kolidują z wypełnianiem obowiązków orzeczniczych. Jak podkreślił sędzia wizytator, w ocenie Wiceprezesa Sądu Okręgowego w Warszawie rozległa wiedza prawnicza, ogromne doświadczenie zawodowe, profesjonalizm w wykonywaniu obowiązków sędziego, zaangażowanie w pracę, jak również predyspozycje

osobowościowe przemawiają za powołaniem X. Y. na stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Sędzia wizytator przychylił się do wniosków powyższej opinii i wskazał, że sędzia umiejętnie łączy pracę naukową i dydaktyczną z pracą sędziego. Świadczą o tym wyniki jej pracy w sferze stabilności orzecznictwa, jak i terminowości podejmowanych czynności oraz danych statystycznych. Oceny powyższej nie mogą zmienić stwierdzone w toku analizy akt błędy i uchybienia, które były bardzo nieliczne i dotyczyły kwestii mało istotnych bądź zgoła dyskusyjnych. Podsumowując, sędzia wizytator stwierdził, że wyniki przeprowadzonego badania akt uprawniają do pozytywnej oceny sędzi X. Y. jako kandydatki na stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie.

Krajowa Rada Sądownictwa podejmując uchwałę kierowała się oceną kwalifikacyjną oraz doświadczeniem zawodowym kandydatki. X. Y. jest sędzią z wieloletnim i różnorodnym doświadczeniem orzeczniczym, zdobytym na szczeblu sądu rejonowego, okręgowego, jak i apelacyjnego. Jej bardzo wysokie kwalifikacje merytoryczne znalazły odzwierciedlenie w pozytywnej ocenie kwalifikacyjnej, z której wynika, że sędzia wykazuje się należyłą wiedzą i umiejętnościami niezbędnymi do wykonywania obowiązków sędziego sądu apelacyjnego. Powyższe potwierdzają także opinie służbowe, sporządzone przez Wiceprezesa Sądu Okręgowego w Warszawie oraz Zastępcę Przewodniczącego XXVI Wydziału Gospodarczego tego Sądu, wskazujące, że kandydatka wyróżnia się stabilnością orzecznictwa, wiedzą prawniczą i bogatym doświadczeniem zawodowym. Za kandydaturą sędzi przemawia ponadto uzyskany przez nią stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych, bogaty dorobek naukowo-dydaktyczny oraz liczne publikacje naukowe. Stanowisko Rady w pełni koresponduje przy tym z jednogłośnie pozytywną opinią Kolegium Sądu Apelacyjnego w Warszawie, które na posiedzeniu 8 listopada 2021 r. jednogłośnie pozytywnie (6 głosami „za”) zaopiniowało X. Y.. W trakcie posiedzenia Krajowej Rady Sądownictwa [...] 2021 r. na X. Y. oddano 15 głosów „za”, nie oddając głosów „przeciw”, przy 1 głosie „wstrzymującym się” (przy udziale 16 osób), w rezultacie czego uzyskała wymaganą bezwzględną większość głosów.

Natomiast X.2 Y.2 dotyczy uchwała Krajowej Rady Sądownictwa nr [...] z dnia [...] 2019 r. w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia

urzędu na sześćdziesiąt jeden spośród sześćdziesięciu siedmiu stanowisk sędziego sądu okręgowego w Sądzie Okręgowym w Warszawie, ogłoszonych w Monitorze Polskim z 2018 r., poz. 291. W powołanym Monitorze Polskim opublikowano 16 marca 2018 r. obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z 12 marca 2018 r. o wolnych stanowiskach sędziowskich. Na podstawie ww. powołanej uchwały przedstawiono Prezydentowi RP wniosek o powołanie [...], X.2 Y.2, [...] na sześćdziesiąt jeden spośród sześćdziesięciu siedmiu stanowisk sędziego sądu okręgowego w Sądzie Okręgowym w Warszawie (pkt 1 uchwały).

Wyżej wymienioną uchwałą Krajowej Rady Sądownictwa nie przedstawiono Prezydentowi RP wniosku o powołanie [...] do pełnienia urzędu na sześćdziesiąt siedem stanowisk sędziego sądu okręgowego w Sądzie Okręgowym w Warszawie (pkt 2 uchwały).

Krajowa Rada Sądownictwa umorzyła wcześniej podjętymi uchwałami postępowanie wobec: [...] z uwagi na cofnięcia zgłoszeń.

Wcześniej powołany zespół członków Krajowej Rady Sądownictwa, który na posiedzeniach w dniach 5, 9, 10 i 16 września 2019 r. zapoznał się ze zgromadzonymi w sprawie materiałami, postanowił rekomendować Krajowej Radzie Sądownictwa przedstawienie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o powołanie m.in. X.2 Y.2 ubiegającej się o wolne stanowiska sędziego w Sądzie Okręgowym w Warszawie, ogłoszone w Monitorze Polskim z 2018 r., poz. 291. W głosowaniu powołanego zespołu X.2 Y.2 otrzymała głosów: 6 „za”, 0 „przeciw”, 0 „wstrzymujących się”.

W uzasadnieniu uchwały Krajowej Rady Sądownictwa w odniesieniu do kandydującej na stanowisko sędziego sądu okręgowego sędzi X.2 Y.2 urodzonej w 1975 r. wskazano, że w 1999 r. ukończyła na Uniwersytecie [...] wyższe studia prawnicze, uzyskując tytuł magistra z oceną dobrą. Po ukończeniu aplikacji sądowej pozaetatowej, w 2003 r. złożyła egzamin sędziowski z oceną dobrą. Z dniem 17 maja 2004 r. została mianowana asesorem sądowym w Sądzie Rejonowym dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie. Początkowo orzekała w II Wydziale Grodzkim, a od lipca 2005 r. w III Wydziale Cywilnym. Od stycznia 2006 r. była asesorem sądowym w Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Żoliborza w

Warszawie, obowiązki wykonywała w I Wydziale Cywilnym. Postanowieniem Prezydenta RP z [...] 2008 r. została powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Rejonowego dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie. Orzekła w I Wydziale Cywilnym tego Sądu. Z dniem [...] 2010 r. została przeniesiona na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie i przydzielona do orzekania w IX Wydziale Gospodarczym. W latach 2009-2012 była kilka razy delegowana do uzupełnienia składów orzekających w Sądzie Okręgowym w Warszawie w V Wydziale Cywilnym-Odwoławczym oraz XXIII Wydziale Gospodarczym-Odwoławczym. Decyzją Ministra Sprawiedliwości była delegowana do pełnienia obowiązków sędziego Sądu Okręgowego w Warszawie w XXVI Wydziale Gospodarczym na okres od [...] 2012 r. do [...] 2014 r. w wymiarze jednej sesji w miesiącu. Decyzją Ministra Sprawiedliwości od [...] 2018 r. do października 2019 r. jest delegowana w pełnym wymiarze czasu pracy do Sądu Okręgowego w Warszawie, w którym orzeka w XVII Wydziale-Sądzie Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Sędzia ukończyła studia podyplomowe: w 2007 r. Podyplomowe Studium Prawa [...] w [...], w 2010 r. w Szkole [...] w zakresie ekonomii i prawa gospodarczego dla sędziów z wynikiem bardzo dobrym. Jest doktorantką II roku studiów doktoranckich w Instytucie [...]. W ramach studiów doktoranckich zajmuje się międzynarodowym prawem gospodarczym. Kandydatka otrzymała wyróżniającą ocenę kwalifikacyjną sporządzoną przez B. D. - sędziego Sądu Okręgowego w Warszawie. Z oceny kwalifikacyjnej wynika, że sędzia jest osobą dobrze zorganizowaną, decyzyjną i odpowiedzialną, zaangażowaną w wykonywanie obowiązków. Posiada duże doświadczenie wynikające z orzekania w sprawach cywilnych i gospodarczych zarówno w sądzie rejonowym, jak i w sądzie okręgowym I i II instancji. Podejmuje czynności bez zbędnej zwłoki, sprawy prowadzi sprawnie, czynności podejmuje niezwłocznie lub w krótkim czasie od przedstawienia do decyzji. Wszystkie uzasadnienia sporządziła w terminie. Stwierdzone nieliczne uchybienia nie miały wpływu na podjęte rozstrzygnięcia. W badanym okresie uchylono zaledwie jeden wyrok wydany przez X.2 Y.2. Jej warsztat i metodyka pracy są bardzo dobrze opanowane. Jednocześnie opiniująca podkreśliła, że kandydatka posiada wiedzę kierunkową przydatną w wydziale gospodarczym, wynikającą z ukończonych studiów podyplomowych oraz podjętych

studiów doktoranckich. W ocenie wizytatora opiniowana jest bardzo dobrą kandydatką do objęcia stanowiska sędziego sądu okręgowego, zwłaszcza w pionie gospodarczym.

Krajowa Rada Sądownictwa postanowiła przedstawić z wnioskiem o powołanie X.2 Y.2. Kandydatka pełni obowiązki orzecznicze od maja 2004 r. Posiada ponad jedenasto i półletnie doświadczenie zdobyte w pracy na stanowisku sędziego sądu rejonowego oraz w ramach delegacji w Sądzie Okręgowym w Warszawie, poprzedzone ponad trzy i półletnim pełnieniem obowiązków na stanowisku asesora sądowego. Na posiedzeniu 21 marca 2019 r., Kolegium Sądu Apelacyjnego w Warszawie - uchwałą - jednogłośnie pozytywnie zaopiniowało kandydaturę X.2 Y.2. Powyższe okoliczności spowodowały, że w trakcie posiedzenia Krajowej Rady Sądownictwa [...] 2019 r., w głosowaniu tajnym oddano na X.2 Y.2 głosów: 16 „za”, 0 „przeciw”, 0 „wstrzymujących się”, 0 „nieważnych”.

Część okoliczności związanych z postępowaniem nominacyjnym na urząd sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie, w którym wzięła udział sędzia X.2 Y.2, nastąpiła już po przedstawieniu przez Sąd Apelacyjny Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego. Mimo to powinny być one także uwzględnione przez Sąd Najwyższy – z uwagi na unormowanie art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. - gdyż zainicjowanie postępowania przed Sądem Najwyższym na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. nie kończy postępowania apelacyjnego, które jest kontynuowane przez sąd drugiej instancji w dotychczasowej obsadzie osobowej po udzieleniu przez Sąd Najwyższy odpowiedzi (bądź jej odmowie) na przedstawione przez sąd drugiej instancji zagadnienie prawne.

Uwzględniając powyższe ustalenia należy zauważyć, że samo postępowanie nominacyjne na urząd sędziego sądu apelacyjnego rozpoczęło się w wyniku ukazania się obwieszczenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 2023 r. o wolnych stanowiskach sędziowskich w Monitorze Polskim z 2023 r., pod poz. 1139, który został opublikowany 25 października 2023 r. Z uchwały nr [...] Krajowej Rady Sądownictwa z [...] 2024 r. w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie, ogłoszonym w Monitorze Polskim z 2023 r.,

poz. [...], sędzi X.2 Y.2 wynika, że na jedno wolne stanowisko sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie zgłosiła się X.2 Y.2 - sędzia Sądu Okręgowego w Warszawie. Na posiedzeniu w dniu [...] 2024 r. powołany zespół członków Krajowej Rady Sądownictwa, po zapoznaniu się ze zgromadzonymi w sprawie materiałami i ich przeanalizowaniu, omówił szczegółowo zgłoszoną kandydaturę, odbył naradę i uznał, że materiały są wystarczające do zajęcia stanowiska w sprawie. Podczas głosowania członkowie zespołu na X.2 Y.2 oddali 3 głosy „za”, przy braku głosów „przeciw” i „wstrzymujących się”. W wyniku głosowania, zespół przyjął stanowisko o rekomendowaniu Krajowej Radzie Sądownictwa X.2 Y.2 na jedno wolne stanowisko sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie. W ocenie zespołu, kandydatka spełnia formalne przesłanki powołania na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego, legitymując się wymaganym stażem i doświadczeniem zawodowym, w tym w pełnieniu obowiązków sędziego sądu apelacyjnego, odbyła studia doktoranckie i aktualnie pracuje nad rozprawą doktorską, a jej praca i kwalifikacje zostały ocenione pozytywnie przez sędziego wizytatora. Uzasadnienie uchwały zawiera szczegółowy przebieg drogi zawodowej kandydatki, zbieżny w tym zakresie z uzasadnieniem zawartym w uchwale Krajowej Rady Sądownictwa rekomendującej X.2 Y.2 na urząd sędziego Sądu Okręgowego. Dodatkowo wskazano, że postanowieniem Prezydenta RP z [...] 2021 r. została powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Okręgowego w Warszawie i w dalszym ciągu orzekała w XVII Wydziale Sądzie Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Z dniem [...] 2023 r. została delegowana do pełnienia obowiązków sędziego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie, w którym orzeka w VII Wydziale Gospodarczym i Własności Intelektualnej. W dniu 5 października 2020 r. ukończyła studia doktoranckie w dyscyplinie nauki prawne (tryb niestacjonarny) w Instytucie [...]. Obecnie kontynuuje pracę nad rozprawą doktorską, w związku z czym decyzją z dnia 30 września 2023 r. została przyjęta na V edycję Prawniczych Seminariów Doktorskich prowadzonych w Instytucie [...] w roku akademickim 2023/2024. Jest autorką artykułu naukowego pt. "Instytucja [...]".

Krajowa Rada Sądownictwa uwzględniła także ocenę pracy i kwalifikacji X.2 Y.2 sporządzoną przez sędzię A. S. - wizytatora ds. gospodarczych Sądu

Apelacyjnego w Warszawie, która wskazała, że analiza akt sprawy pod kątem poprawności prowadzonych postępowań nie budzi zastrzeżeń. Zarządzenia, orzeczenia, jak i uzasadnienia są zredagowane w sposób jasny, zgodnie z wymogami prawa - posiadają wszystkie niezbędne elementy, a przy tym są precyzyjne i zwięzłe. Protokoły rozpraw i uzasadnienia orzeczeń potwierdzają, że opiniowana sędzia włada bardzo dobrym językiem prawniczym, profesjonalnym, jak i zrozumiałym dla stron. Podkreślono sprawność kandydatki w podejmowaniu czynności, decyzje wydawane były odpowiednio do stanu sprawy, nie odwlekano wydania rozstrzygnięcia. Sędzia podchodzi bardzo rzetelnie do swoich obowiązków, co potwierdzają bardzo dobre wyniki statystyczne. Sprawy poddane ocenie często wymagały pogłębionej analizy prawnej oraz miały precedensowy charakter. W bardzo dobrych opiniach służbowych sędzi podkreśla się jej pracowitość, wiedzę, doświadczenie oraz wysoki poziom etyczny i merytoryczny. W ocenie sędzi wizytatora X.2 Y.2 jest bardzo dobrą kandydatką na stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie; jest osobą pracowitą i ambitną oraz zaangażowaną w pracę, stale podnosi swoje kompetencje. Posiada predyspozycje do wykonywania obowiązków sędziego wyższej instancji. Zatem pozytywnie zaopiniowała jej kandydaturę na wolne stanowisko sędziowskie w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie. W uzasadnieniu uchwały wskazano, że przy podejmowaniu decyzji Krajowa Rada Sądownictwa kierowała się oceną kwalifikacji oraz doświadczeniem zawodowym kandydatki, która posiada wieloletnie i wszechstronne doświadczenie zawodowe, zdobyte podczas pracy asesora sądowego, a następnie orzekania w różnych wydziałach jako sędzia sądu rejonowego, sądu okręgowego, jak również na delegacji do sądu apelacyjnego. Jej wysokie kwalifikacje merytoryczne znajdują odzwierciedlenie w przebiegu drogi zawodowej, w opiniach służbowych oraz w pozytywnej ocenie pracy na stanowisku sędziego, w której wskazano m.in. na bardzo rzetelne wykonywanie obowiązków, co potwierdzają bardzo dobre wyniki statystyczne, wiedzę, doświadczenie oraz wysoki poziom etyczny i merytoryczny. Powyższe okoliczności zadecydowały o uznaniu X.2 Y.2 za kandydatkę spełniającą w procedurze konkursowej kryteria wyboru w stopniu uzasadniającym przedstawienie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej do powołania. Krajowa Rada Sądownictwa uwzględniła także opinię

Kolegium Sądu Apelacyjnego w Warszawie, które na posiedzeniu 20 maja 2024 r. negatywnie zaopiniowało kandydaturę X.2 Y.2 na wolne stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie, stosunkiem głosów: 1 „za”, 4 „przeciw” i 1 „wstrzymujący się”. Kandydatka wybrana przez Radę nie uzyskała poparcia tego gremium, jednak nie było to kryterium rozstrzygające w konkursie. W głosowaniu na posiedzeniu Krajowej Rady Sądownictwa [...] 2024 r. oddano na X.2 Y.2 14 głosów „za”, 3 głosy „przeciw”, przy braku głosów „wstrzymujących się” (oddano ogółem 17 głosów), zatem jej kandydatura uzyskała wymaganą bezwzględną większość głosów.

Oceniając ustalone wyżej okoliczności dotyczące powołań sędziów X. Y. i X.2 Y.2 na urząd sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie Sąd Najwyższy doszedł do wniosku, że skład Sądu Apelacyjnego, który przedstawił postanowieniem z 3 października 2023 r. zagadnienie prawne Sądowi Najwyższemu nie spełnia minimalnych standardów niezależności i niezawisłości, co wyłączałoby możliwość uznania, że orzeczenie to nie zapadło w postępowaniu dotkniętym nieważnością z przyczyny określonej w art. 379 pkt 4 k.p.c. Na takiej ocenie zaważyła bowiem kumulacja kilku czynników, które należało wziąć pod uwagę zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w uzasadnieniu uchwały składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20. Przede wszystkim orzeczenie zostało wydane przez Sąd Apelacyjny, który jest sądem najwyższym usytuowanym w strukturze sądów powszechnych. Wady na stanowiska sędziów sądu powszechnego, dokonanych w procedurach toczących się według przepisów ukształtowanych ustawą nowelizującą z 8 grudnia 2008 r. dotyczącą aż dwóch, wyżej wymienionych sędziów, będących w składzie, który wydał postanowienie z 3 października 2024 r. Co istotne zarówno procedura, w której wzięła udział X. Y., jak również następnie, po uzyskaniu nominacji na urząd sędziego Sądu Okręgowego X.2 Y.2, toczyły się w okresie, w którym zapadło już wiele orzeczeń Sądu Najwyższego, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w których wskazano na liczne wady postępowań nominacyjnych ukształtowanych m.in. przepisami ustawy nowelizującej z 8 grudnia 2017 r., co prowadzi do ukształtowania składów sądów w obsadzie z tak

powołanych sędziów z naruszeniem art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 6 ust. 1 EKPCz oraz art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w zw. z art. 47 Karty Praw Podstawowych. Wprawdzie orzeczenia te odnosiły się wprost do sędziów Sądu Najwyższego, ale zasadnicze wady procedur nominacyjnych na stanowiska sędziów sądów powszechnych były takie same albo bardzo zbliżone do procedur nominacyjnych sędziów Sądu Najwyższego. Dotyczyło to w szczególności udziału w tych procedurach Krajowej Rady Sądownictwa w składzie sprzecznym z Konstytucją RP, ukształtowanym w przeważającym stopniu przez władzę o charakterze politycznym oraz z pozbawieniem możliwości wykonywania efektywnej kontroli sądowej uchwał podejmowanych przez Krajową Radę Sądownictwa, gdyż wykonywanej przez Sąd Najwyższy – Izbę Kontroli i Spraw Publicznych, która w myśl orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie spełnia kryteriów wymaganych od sądu. Nie negując wysokich kwalifikacji naukowych i zawodowych sędziów X. Y. i X.2 Y.2 - co znalazło wyraz w przytoczonych uchwałach Krajowej Rady Sądownictwa zawierających wnioski o ich powołanie na urzędy odpowiednio sędziego Sądu Okręgowego oraz sędziego Sądu Apelacyjnego - oraz niezależnie od ich własnej oceny prawnej istnienia wad w procedurach konkursowych na urząd sędziego sądu powszechnego, w których wzięły udział, musiały mieć one świadomość wszystkich negatywnych konsekwencji prawnych związanych z objęciem przez nie w tych okolicznościach stanowisk sędziowskich w sądach wyższej instancji, a polegających w szczególności na narażeniu stron udziału w postępowaniach sądowych mogących uzasadniać zarzut ich nieważności, czy też narażenia Rzeczypospolitej Polskiej na zarzut naruszenia wiążących ją umów międzynarodowych i w konsekwencji na możliwość ponoszenia z tej przyczyny przez Rzeczypospolitą Polską odpowiedzialności prawnomiędzynarodowej. Sędziowie uczestniczący w tych wadliwych procedurach konkursowych, decydując się na awans zawodowy w strukturze sądownictwa powszechnego musieli mieć też świadomość skutku takich ich decyzji, a mianowicie, że przyjęcie każdej kolejnej nominacji na urząd sędziego sądu powszechnego przyczynia się do pogłębienia kryzysu praworządności, utrudniając w przyszłości możliwość jego przezwyciężenia.

W odniesieniu do sędzi X.2 Y.2 Sąd Najwyższy miał na uwadze, że wzięła ona udział aż dwukrotnie, w krótkich odstępach czasu, w procedurach konkursowych na urząd sędziego sądów kolejnych instancji ukształtowanych przepisami ustawy nowelizującej z 8 grudnia 2017 r. Nominację do urzędu sędziego Sądu Okręgowego sędzia X.2 Y.2 odebrała [...] 2021 r., a od [...] 2023 r. została delegowana do orzekania w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie i wzięła udział w procedurze konkursowej na urząd sędziego Sądu Apelacyjnego, która została obwieszczona 25 października 2023 r. Pozytywna uchwała Krajowej Rady Sądownictwa nr [...] z [...] 2024 r. o przedstawieniu jej kandydatury na urząd sędziego Sądu Apelacyjnego została podjęta wbrew jednoznacznie negatywnej ocenie wyrażonej przez Kolegium Sądu Apelacyjnego. Z uchwały Krajowej Rady Sądownictwa nie wynika, aby przyczyny wyrażenia tej negatywnej oceny były przedmiotem refleksji tego organu. Również w ocenie Ministra Sprawiedliwości, który odwołał sędzię X.2 Y.2 z delegacji do Sądu Apelacyjnego w Warszawie – nie wdając się w ocenę merytoryczną tej decyzji - delegowanie jej do tego Sądu było niezasadne z powodu zbyt krótkiego stażu orzekania w Sądzie Okręgowym.

Dla oceny wydania orzeczenia w warunkach nieważności znaczenie ma także to, że sprawa ma „kontekst unijny”. Jak trafnie zauważył Sąd Apelacyjny, rozwiązanie przedstawionego zagadnienia prawnego wymaga uwzględnienia także dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/42/UE. Wadliwa obsada Sądu drugiej instancji może uniemożliwić wykorzystanie przez ten Sąd uprawnienia wynikającego z art. 267 TFUE (wystąpienia z pytaniem prejudycjalnym do TSUE) w razie, gdyby sąd uznał, że decyzja w tej kwestii jest niezbędna do wydania wyroku (zob. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 21 grudnia 2023 r., *L.G. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa*, C-718/21:ECLI:EU:C:2023:1015 oraz z 7 listopada 2024 r., C-326/23, ECLI:EU:2024:940 w odniesieniu do sędziów Sądu Najwyższego, por. również postanowienie Sądu Najwyższego z 8 listopada 2024 r., II CSKP 1211/22, niepubl.).

Niezależnie od wyżej przedstawionych argumentów należy wziąć pod uwagę, że sprawa ma charakter cywilny, w której znaczenie dla ocenianej kwestii nieważności postępowania ma także stanowisko samych stron co do

prawidłowości obsady składu osobowego sądu drugiej instancji ze względu na okoliczności powołania sędziów wyznaczonych (wylosowanych) do rozpoznania danej sprawy. Strony w postępowaniu przed Sądem Najwyższym ostatecznie nie zajęły jednoznacznego stanowiska co do tej kwestii, gdyż za takie nie może być uznane oświadczenie pełnomocnika strony pozwanej, wyrażone na ostatnim posiedzeniu Sądu Najwyższego w dniu 24 września 2025 r., że kwestię tę pozostawia do uznania Sądu Najwyższego. Takie stanowisko nie wyklucza możliwości podnoszenia zarzutu nieważności postępowania w dalszym jego postępowaniu, czy też zarzutu naruszenia zobowiązań międzynarodowych przez Rzeczpospolitą Polską przed sądami międzynarodowymi po prawomocnym zakończeniu postępowania toczącego się przed sądami powszechnymi.

Oceniając kwestię nieważności postępowania przed Sądem drugiej instancji Sąd Najwyższy miał także na względzie skutki wynikające z regulacji prawnych przewidujących możliwość złożenia przez strony wniosku na podstawie art. 42a § 6 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (obecnie: tekst jedn.: Dz.U. z 2024, poz. 334) wniosku o zbadanie spełnienia przez sędziego wyznaczonego do składu sądu rozpoznającego sprawę wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy (art. 42a § 3). W tym zakresie Sąd Najwyższy w obecnym składzie podziela wielokrotnie wyrażoną w jego orzecznictwie krytyczną ocenę tego rozwiązania w odniesieniu do analogicznej regulacji prawnej przyjętej w ustawie o Sądzie Najwyższym w stosunku do sędziów Sądu Najwyższego. Dotyczy to w szczególności wyłączenia, wbrew orzecznictwu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, możliwości oparcia tego wniosku na okolicznościach związanych z samym powołaniem na urząd sędziego, jak również możliwości rozpoznawania tego wniosku przez sędziów powołanych w identycznych okolicznościach, jak sędzia, w stosunku do którego złożono taki wniosek (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 27 lutego 2023 r.,

II KB 10/22, OSNK 2023, nr 5-6, poz. 28, z 31 stycznia 2023 r., I ZB 72/22, z 21 kwietnia 2023 r., III CB 10/23 oraz z 15 lutego 2024 r., I CSK 6034/22).

Należy podkreślić, że na przyjęciu nieważności postępowania przed sądem drugiej instancji zaważyły wyżej wskazane okoliczności, nie zaś dotychczasowy przebieg postępowania apelacyjnego.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 86 § 1 u.SN orzekł, jak w sentencji.

Dariusz Dończyk

Grzegorz Misiurek

Dariusz Zawistowski

(A.G)

[r.g.]